Royal HaskoningDHV
Enhancing Society Together

RAPPORT

Groen- en natuurcompensatieplan Lob van Gennep

Klant: Waterschap Limburg

Referentie: BI4474-WM-RP-240220-0822
Status: Definitief
Datum: 12 september 2025

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Jonkerbosplein 52
6534 AB Nijmegen
Netherlands
Water & Maritime

+31 88 348 70 00 **T**
info@rhdhv.com **E**
royalhaskoningdhv.com **W**

Titel document:	Groen- en natuurcompensatieplan Lob van Gennep
Ondertitel:	
Referentie:	BI4474-WM-RP-240220-0822
Uw kenmerk	
Status:	Definitief
Datum:	12 september 2025
Projectnaam:	Lob van Gennep
Projectnummer:	BI4474
Auteur(s):	BW, GV, JB en BS

Opgesteld door:	BW
Gecontroleerd door:	MW
Datum:	12 juni 2025
Goedgekeurd door:	RL
Datum:	12 september 2025

Classificatie
Projectgerelateerd

Disclaimer

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat mogelijk persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V.. Voordat publicatie plaatsvindt (of anderzins openbaarmaking), dient dit document te worden geanonimiseerd of dient toestemming te worden verkregen om dit document met persoonsgegevens te publiceren. Dit hoeft niet als wet- of regelgeving anonimiseren niet toestaat.

Inhoud

1	**Inleiding**	**1**
1.1	Project Lob van Gennep	1
1.2	Doel van Natuurcompensatieplan	1
1.3	Integraal plan voor verschillende projectbesluiten	1
1.4	Draagvlak en contact met bevoegd gezag	1
1.5	Wijzigingen t.o.v. conceptrapport	2
1.6	Leeswijzer	2
2	**Opgave voor compensatie per onderdeel juridisch kader**	**3**
2.1	Natuurnetwerk Limburg	3
2.2	Omgevingswet Houtopstanden	6
2.3	Bomen en hagen onder gemeentelijke verordeningen	9
2.3.1	Mook & Middelaar	9
2.3.2	Gennep	10
2.4	Overzicht compensatieopgave bomen en hagen	12
2.5	Particuliere compensatie	12
3	**Landschapsecologische onderbouwing compensatiegebieden**	**14**
3.1	Visie op groen- en natuurcompensatie: Werken aan het landschap met een geconcentreerde inzet	14
3.2	Schakels in het landschap	16
3.3	Verbinding Tielebeek / Rivierduin (Landgoed Bloemendal)	17
3.4	Niersdal	21
3.5	Kruising Niersdal / Schraveltsche beek	24
4	**Invulling van compensatie per onderdeel juridisch kader**	**27**
4.1	Natuurnetwerk Limburg	27
4.1.1	Verbinding Tielebeek / Rivierduin (Landgoed Bloemendal)	28
4.1.2	Niersdal	29
4.1.3	Kruising Niersdal / Schraveltsche beek	30
4.1.4	Conclusie invulling compensatieopgave NNL	31
4.2	Ontwikkelopgave	32
4.3	Invulling Omgevingswet Houtopstanden en bomen en hagen onder gemeentelijke verordeningen	34

Literatuur 42

Bijlage 1 - Juridisch- en Beleidskader Omgevingswet 43

Bijlage 2 – Brief provincie Limburg 46

1 Inleiding

1.1 Project Lob van Gennep

Met de Lob van Gennep wordt het gebied ten oosten van de Maas en ten noorden van de Niers aangeduid. Het wordt naast de Maas en de Niers begrensd door de bebouwde kom van Mook, de Duitse grens en de stuwwal. Het gebied wordt door dijken en hoger gelegen gronden tegen hoogwater vanuit de Maas en de Niers beschermd. Dit traject wordt in de Waterwet aangeduid als dijktraject 54-1. Het betreft niet een aaneengesloten waterkering, maar een combinatie van dijken en hoger gelegen gronden. Het gebied kent vele landschappelijke kwaliteiten zoals de stuwwal, het Niersdal, de Mookerplas en het Genneperhuis.

Sinds 2017 zijn de normen waar de dijktrajecten in Nederland aan moeten voldoen aangepast. Dijktraject 54-1 voldoet niet aan deze norm. De dijken langs het gebied moeten worden verhoogd, versterkt en verlengd op hoger gelegen gronden. Daarnaast zorgt het gebied stroomafwaarts voor een waterstandsverlaging als bij extreem hoogwater het gebied overstroomt. Deze opgave is aanleiding geweest voor de acht samenwerkende overheden om een onderzoek te starten.
Na het onderzoek heeft de minister van Infrastructuur en Waterstaat een startbeslissing genomen om een verkenning te starten, waarbij nadrukkelijk ook het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van het gebied centraal staat. Deze verkenning is in 2021 afgrond met een Voorkeursbeslissing, waarna in 2022 de planfase is gestart.

1.2 Doel van Natuurcompensatieplan

In het kader van de dijkversterking en aanleg van nieuwe waterkeringen is extra ruimte nodig. Daar waar deze extra ruimte ten koste gaat van beschermende natuurbeheertypen en groenstructuren (houtopstanden, bomen en hagen) zullen deze gecompenseerd moeten worden. In de bijlage zijn het juridisch kader en de beleidsuitgangspunten waar deze compensatie aan moet voldoen beschreven.

In de Bestuursovereenkomst (BOK), horende bij de Voorkeursbeslissing uit 2021 is door de gezamenlijk opdrachtgevende partijen afgesproken dat deze compensatie fysiek in het projectgebied plaats gaat vinden. Ook heeft de provincie Limburg financiële middelen verbonden aan de startbeslissing ter versterking van de ruimtelijke kwaliteit en het behalen van de natuurdoelen (Ontwikkelopgave).
Dit Groen- en natuurcompensatieplan geeft daar in het projectgebied concreet invulling aan.

1.3 Integraal plan voor verschillende projectbesluiten

De basis voor het compensatieplan ligt in het Landschapsplan/inrichtingsplan. In dit landschapsplan zijn de huidige kenmerken en kwaliteiten, de impact van de dijkversterking en de visie hoe om te gaan met de dijkversterking in relatie tot de huidige kwaliteiten en kansen, beschreven.

1.4 Draagvlak en contact met bevoegd gezag

In de periode van najaar 2023 tot voorjaar 2024 hebben een drietal werksessies met betrokken overheden, terreinbeheerders en belanggroepen plaatsgevonden. Daarin is, aan de hand van de compensatieopgave en de visie hoe daar mee om te gaan, gezamenlijk het compensatieplan uitgewerkt. Daarnaast heeft individueel overleg plaatsgevonden met de bevoegd gezagen, in dit geval de provincie Limburg en de gemeenten Mook en Middelaar en Gennep.

Deze bevoegd gezagen zijn akkoord met de aanpak voor en de visie op de groencompensatie. Ook Staatsbosbeheer, de terreineigenaar waar veel van de natuurcompensatie gaat plaats vinden, is betrokken geweest in het werkproces.

De precieze uitwerking van de groencompensatie heeft in het najaar 2024 en voorjaar 2025 plaatsgevonden.

1.5 Wijzigingen t.o.v. conceptrapport

Ten opzichte van het conceptrapport van aug 2024 zijn er enkele wijzigingen in de aantallen van te compenseren Natuurnetwerk, het aantal bomen, bos en heggen. Voor het Natuurnetwerk geldt dat er 0,1 ha minder gecompenseerd hoeft te worden. Deze verandering is het gevolg van enkele optimalisaties in het ontwerp. Voor het aantal bomen geldt dat er een afgenomen compensatieopgave is van 29 losse bomen en 0,36 ha bos. Dit heeft te maken met verder uitwerken van locaties waaruit bleek dat bomen toch niet gekapt hoeven te worden. Voor het aantal te kappen heggen geldt dat de compensatieopgave met 971 meter is toegenomen. De wijzigingen hierin hebben voor het grootste gedeelte te maken met heggen die in de ondergroei van een bomenrij staan. Deze waren in het concept niet apart meegenomen als aparte (maas)heggen. Bij nadere beschouwing bleek dat er op deze locaties wel degelijk sprake is van volwaardige heggen, die eveneens door de Gemeente Mook & Middelaar bleken te zijn aangeduid als ‘heg'.

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is de compensatieopgave per onderdeel van het juridisch kader uitgewerkt. Vervolgens is in hoofdstuk 3 een landschapsecologische onderbouwing gegeven voor de drie gebieden die als compensatiegebieden zijn gebruikt. Hier komen het Natuurnetwerk Limburg, de Omgevingswet Houtopstanden, de bomen en hagen onder gemeentelijke verordeningen en de particuliere compensatie aan bod. Tot slot wordt in hoofdstuk 4 behandeld hoe per onderdeel van het juridisch kader invulling is gegeven aan de compensatieopgave.

2 Opgave voor compensatie per onderdeel juridisch kader

In dit hoofdstuk wordt de compensatieopgave die voorkomt uit het project Lob van Gennep per onderdeel van het juridisch kader in een aparte paragraaf behandeld. In bijlage 1 worden de verschillende juridische kaders nader toegelicht. Paragraaf 2.1 gaat in op het Natuurnetwerk Limburg (NNL) waar de provincie Limburg bevoegd gezag voor is. In paragraaf 2.2 wordt de Omgevingswet (Ow) Houtopstanden behandeld, oftewel de beschermde houtopstanden buiten de bebouwde kom houtopstanden waar ook de provincie Limburg bevoegd gezag voor is. In paragraaf 2.3 worden vervolgens de bomen en hagen behandeld die onder de gemeentelijke verordeningen vallen, oftewel de beschermde bomen en hagen waar de gemeentes (Mook & Middelaar en Gennep) bevoegd gezag voor zijn. Paragraaf 2.4 geeft een opsomming van de totale compensatieopgave voor alle houtopstanden, bomen en hagen, als samenvatting van paragraaf 2.2 en 2.3. Tot slot wordt in 2.5 behandeld hoe om wordt gegaan met compensatie van particuliere compensatie waar geen juridische kaders voor gelden.

2.1 Natuurnetwerk Limburg

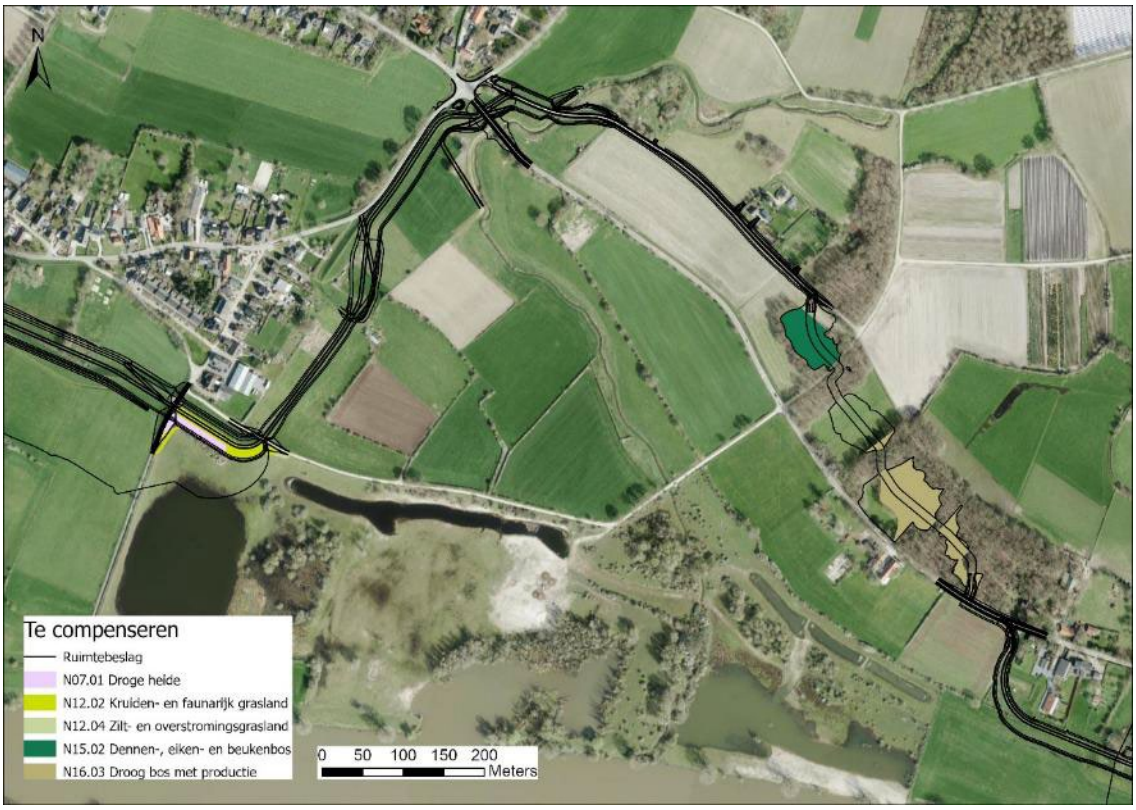
Op basis van het ontwerp voor de dijkversterking en de nieuwe waterkeringen is het totale ruimtebeslag van het project Lob van Gennep bepaald. Met dit ruimtebeslag is in GIS een versnijding gemaakt met de actueel voorkomende natuurbeheertypen binnen het Natuurnetwerk Limburg (Beheergebied Natuurbeheerplan 2025 Limburg). De resultaten van deze GIS-versnijding zijn weergegeven in Figuur 2-1, Figuur 2-2 en Figuur 2-3. Dit heeft geresulteerd in de totale oppervlaktes per natuurbeheertype die als gevolg van het project geraakt worden. Deze oppervlaktes zijn vermenigvuldigd met de bijpassende compensatiefactor om vervolgens de compensatieopgave per natuurbeheertype te krijgen. Het overzicht van deze oppervlaktes en de totale compensatieopgave is weergegeven in Tabel 2-1.

Tabel 2-1 Overzicht van de oppervlaktes (ha) van verschillende natuurbeheertypen die geraakt worden door het project en de oppervlaktes die gecompenseerd moeten worden na toepassing van de compensatiefactor.

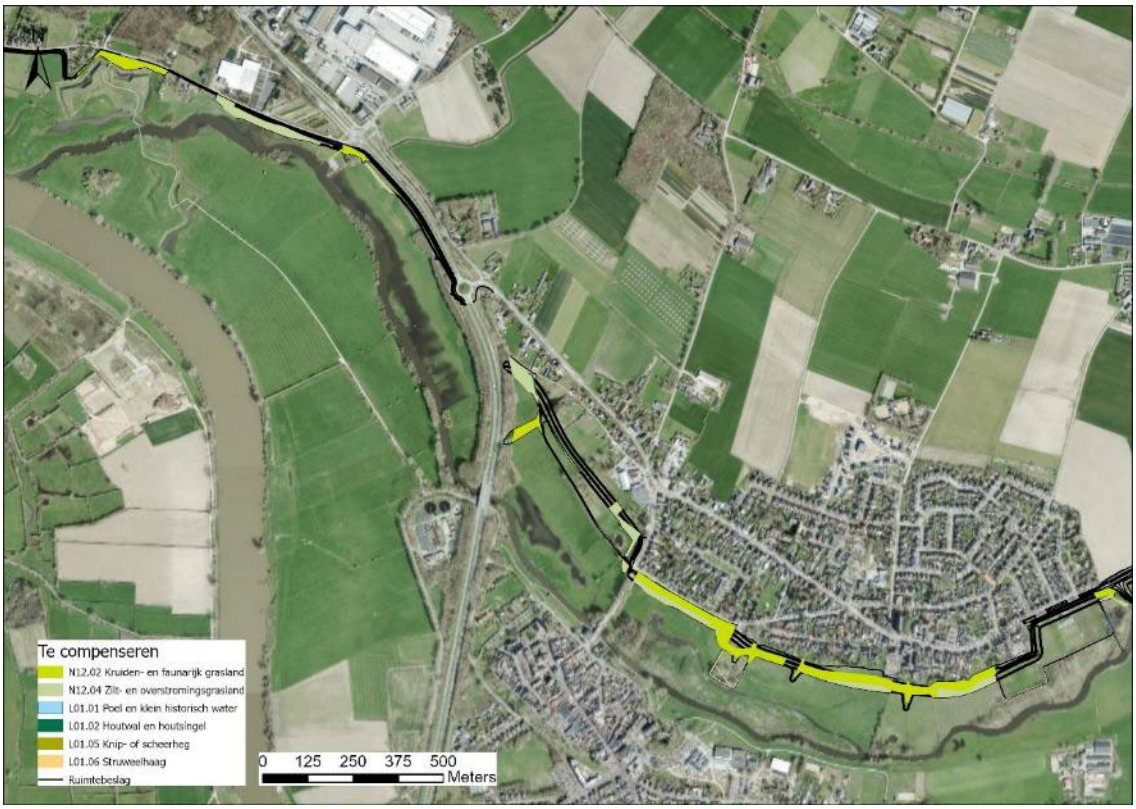
Natuurbeheertype	Geraakt (ha)	Factor	Compensatie (ha)
L01.01 Poel en kleine historische wateren	0,009	1	0,009
L01.02 Houtwal en houtsingel	0,024	1,66	0,039
L01.05 Knip- of scheerhaag	0,014	1,66	0,023
L01.06 Struweelhaag	0,007	1,66	0,011
N07.01 Droge heide	0,106	1,33	0,141
N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland	0,268	1,33	0,356
N12.04 Zilt - en overstromingsgrasland	3,278	1,66	5,441
N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos	0,315	2	0,630
N16.03 Droog bos met productie	0,673	1,66	1,117
Totaal	**4,69**		**7,77**

Uit deze tabel blijkt dat vier landschapstypen en vijf natuurbeheertypen worden geraakt. De landschapstypen worden allemaal in zeer kleine oppervlaktes geraakt. Een groot deel van de compensatieopgave is het te compenseren areaal N12.04 Zilt- en overstromingsgrasland (5,4 ha). Dit type bevindt zich vooral in het beekdal van de Niers bij Ottersum waar de nieuwe dijk op delen iets verder het beekdal in gaat. De bostypen N15.02 Dennen-, eiken en beukenbos en N16.03 Droog bos met productie (variant van het natuurlijke N15.02, maar dan met houtproductie) op het rivierduin dienen samen voor een oppervlakte van 1,75 ha gecompenseerd te worden. Tot slot is het type N07.01 Droge heide in het Maasdal bij Middelaar een beetje vreemd in de lijst. Dit type is op een hele kleine locatie aangewezen aan

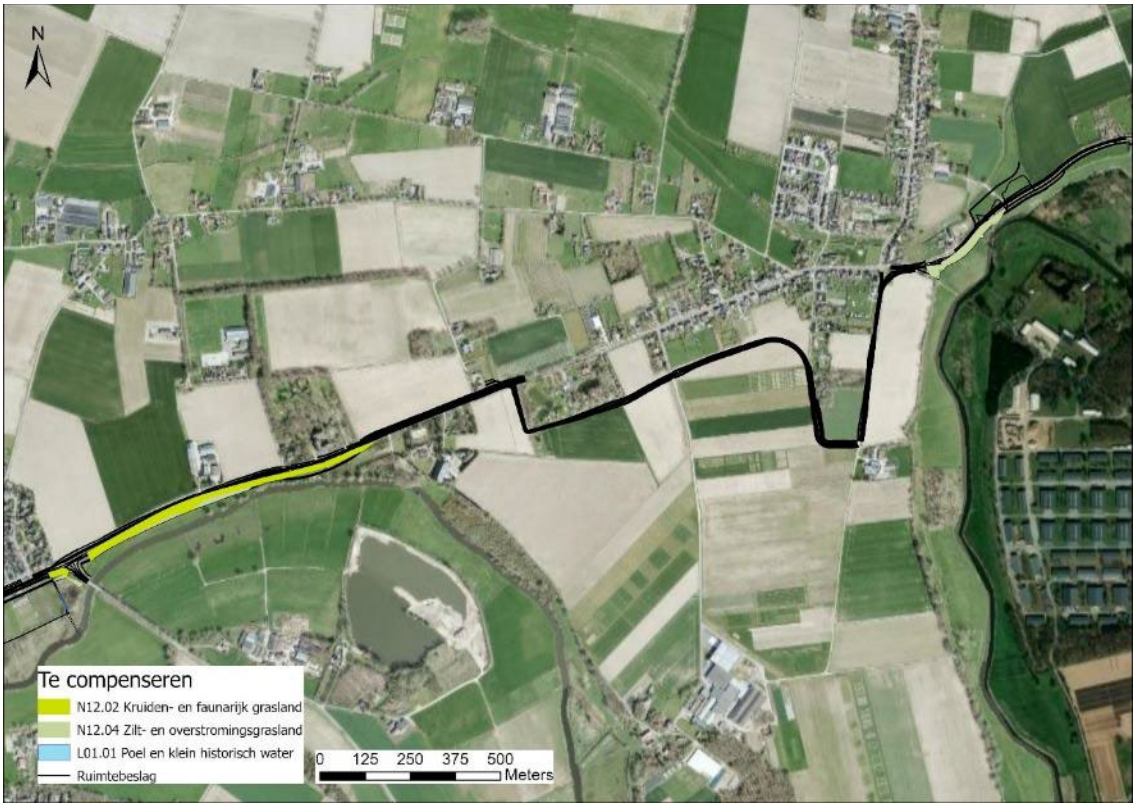
de voet van de dijk in het uiterwaardengebied de Gebrande Kamp. Het type Droge heide hoort thuis op droge en schrale zandgronden en niet op de periodiek overstromende en voedselrijke kleigronden van de uiterwaarden. Droge heide komt hier in de praktijk dus ook niet voor en het betreft een administratief foute aanwijzing. Deze locatie wordt verder ook omgeven door N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland, wat een logischere aanwijzing zou zijn voor deze locatie. Eenzelfde administratief foute aanwijzing geldt voor het geraakte areaal L01.01 Poel en klein historisch water. Het gaat om de kleine poel ten oosten van V.V. Achates die veel ruimer op kaart is afgebeeld dan daadwerkelijk het geval. Er wordt feitelijk geen L01.01 Poel en klein historisch water aangetast, maar het omliggende N12.04 Zilt - en overstromingsgrasland, wat dus ook zal worden gecompenseerd. Bij Ven-Zelderheide dient 0,27 ha N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland gecompenseerd te worden ter hoogte van de Dam.
Het huidige duiktalud in Otterum is aangemerkt als Kruiden- en faunarijk grasland. Door de provincie Limburg is aangegeven dat de kernzone van de dijk geen onderdeel uitmaakt van het Natuurnetwerk Limburg. Compensatie van het Kruiden- en faunarijk grasland op dijken is daarom niet verplicht en is derhalve ook niet opgenomen in Tabel 2-1. Desalniettemin is de intentie om een bloemrijk mengsel terug te brengen op de dijk. Dit betreft echter geen formele natuurcompensatie.

Figuur 2-1 Ruimtebeslag van het project en natuurbeheertypen die hierbinnen vallen rondom de Bloemenstraat Milsbeek.

Figuur 2-2 Ruimtebeslag van het project en natuurbeheertypen die hierbinnen vallen rondom Ottersum en de N271.

Figuur 2-3 Ruimtebeslag van het project en natuurbeheertypen die hierbinnen vallen rondom Ven-Zelderheide.

2.2 Omgevingswet Houtopstanden

Op basis van het ontwerp voor de dijkversterking en de nieuwe waterkeringen is het totale ruimtebeslag van het project Lob van Gennep bepaald. Met dit ruimtebeslag is in GIS een versnijding gemaakt met de actueel aanwezige bomen en bossen die onder de Ow Houtopstanden vallen. De resultaten van deze GIS-versnijding zijn weergegeven in Figuur 2-4, Figuur 2-5, Figuur 2-6 en Figuur 2-7. Hierin zijn ook bomen opgenomen die strikt genomen niet onder de Ow Houtopstanden vallen, aangezien ze geen oppervlakte grond beslaan van 10 are of meer en ook niet bestaan uit een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat. Deze bomen zijn toch op de kaarten en in het overzicht meegenomen, omdat vanuit het project gestreefd wordt om iedere boom te compenseren.

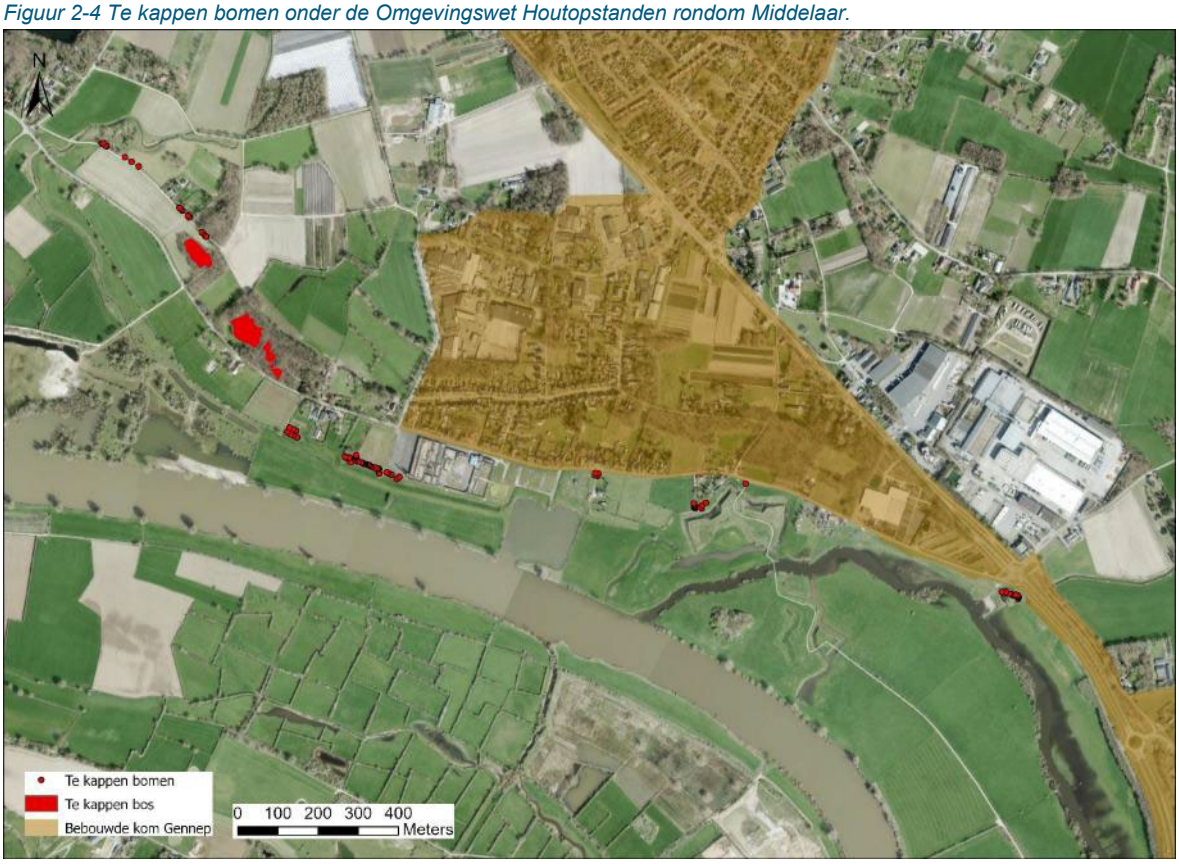
Het resultaat van deze GIS-versnijding is weergegeven in Tabel 2-2. In totaal worden dus 486 losse bomen geraakt buiten de Bebouwde kom Houtopstanden en 1,14 ha bos. Deze bomen worden 1-op-1 gecompenseerd. Hiermee komt de totale compensatieopgave voor de Ow Houtopstanden (buiten de gemeentelijke verordeningen) uit op 486 losse bomen en 1,14 ha bos.

Tabel 2-2 Overzicht van de losse bomen en vlakken bos die onder de Ow Houtopstanden vallen en door het ruimtebeslag van het project geraakt worden.

Bomen en bossen – Ow Houtopstanden	Geraakt	Factor	Compensatie
Losse bomen	486 (stuks)	1	486 (stuks)
Vlakken bos	1,14 (ha)	1	1,14 (ha)
Totaal			**486 stuks en 1,14 ha**

Figuur 2-4 Te kappen bomen onder de Omgevingswet Houtopstanden rondom Middelaar.

Figuur 2-5 Te kappen bomen onder de Omgevingswet Houtopstanden rondom Milsbeek.

Figuur 2-6 Te kappen bomen onder de Omgevingswet Houtopstanden rondom Ottersum.

Figuur 2-7 Te kappen bomen onder de Omgevingswet Houtopstanden rondom Ven-Zelderheide.

2.3 Bomen en hagen onder gemeentelijke verordeningen

2.3.1 Mook & Middelaar

Op basis van het ontwerp voor de dijkversterking en de nieuwe waterkeringen is het totale ruimtebeslag van het project Lob van Gennep bepaald. Met dit ruimtebeslag is in GIS een versnijding gemaakt met de actueel aanwezige bomen en heggen die onder de gemeentelijke verordening vallen. De resultaten van deze GIS-versnijding zijn weergegeven in (Figuur 2-8). Het resultaat hiervan is in aantallen uitgewerkt in Tabel 2-3. In totaal worden dus 4 losse bomen geraakt binnen de Bebouwde kom Houtopstanden en worden 1247 strekkende meters heggen geraakt. Van deze losse bomen betreft het géén waardevolle bomen uit het bomenregister. Deze bomen en heggen worden 1-op-1 gecompenseerd.

Tabel 2-3 Overzicht van de bomen en heggen die onder de gemeentelijke verordening Mook & Middelaar vallen en door het ruimtebeslag van het project geraakt worden.

Bomen en bossen – Mook & Middelaar	Geraakt	Factor	Compensatie
Losse bomen waardevol	0 (stuks)	1	0 (stuks)
Losse bomen overig	4 (stuks)	1	4 (stuks)
Heggen	1247 (m^1)	1	1247 (m^1)
Totaal			**4 stuks en 1247 (m^1)**

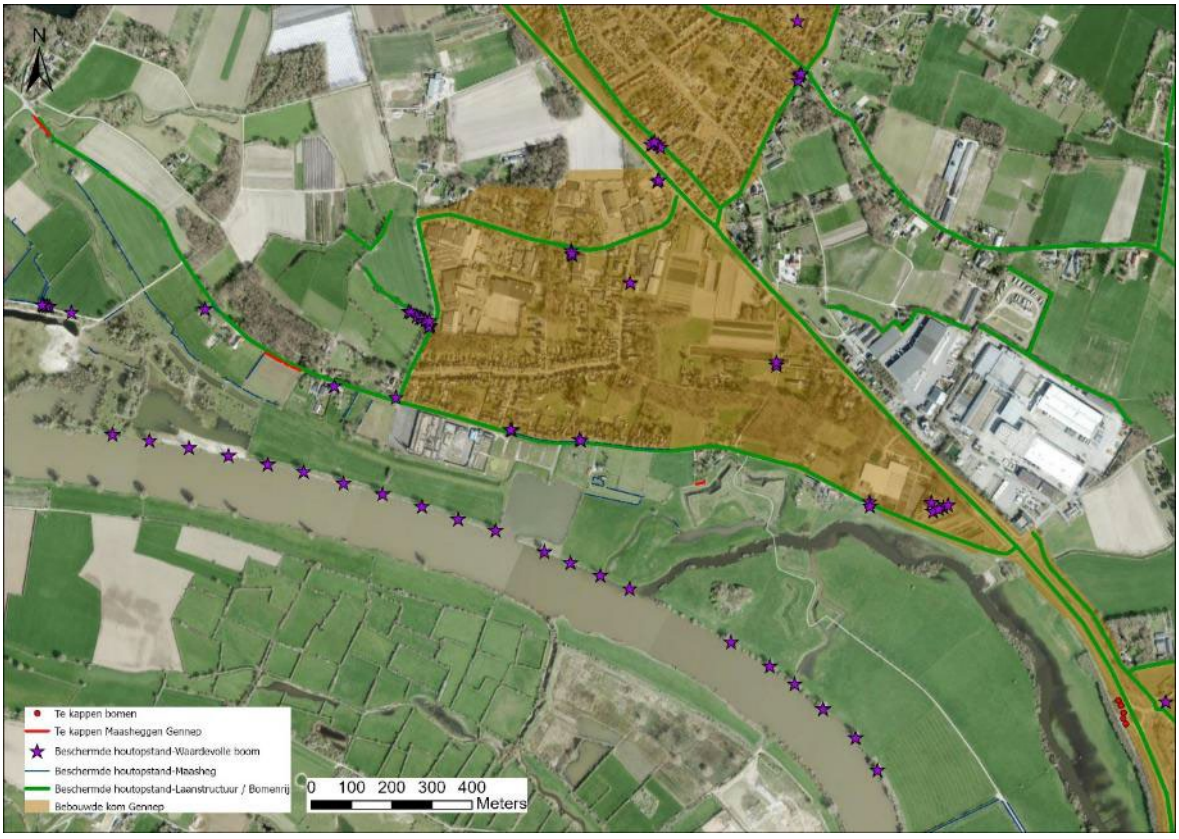
Figuur 2-8 Te kappen bomen en heggen onder de gemeentelijke verordening Mook & Middelaar rondom Middelaar.

2.3.2 Gennep

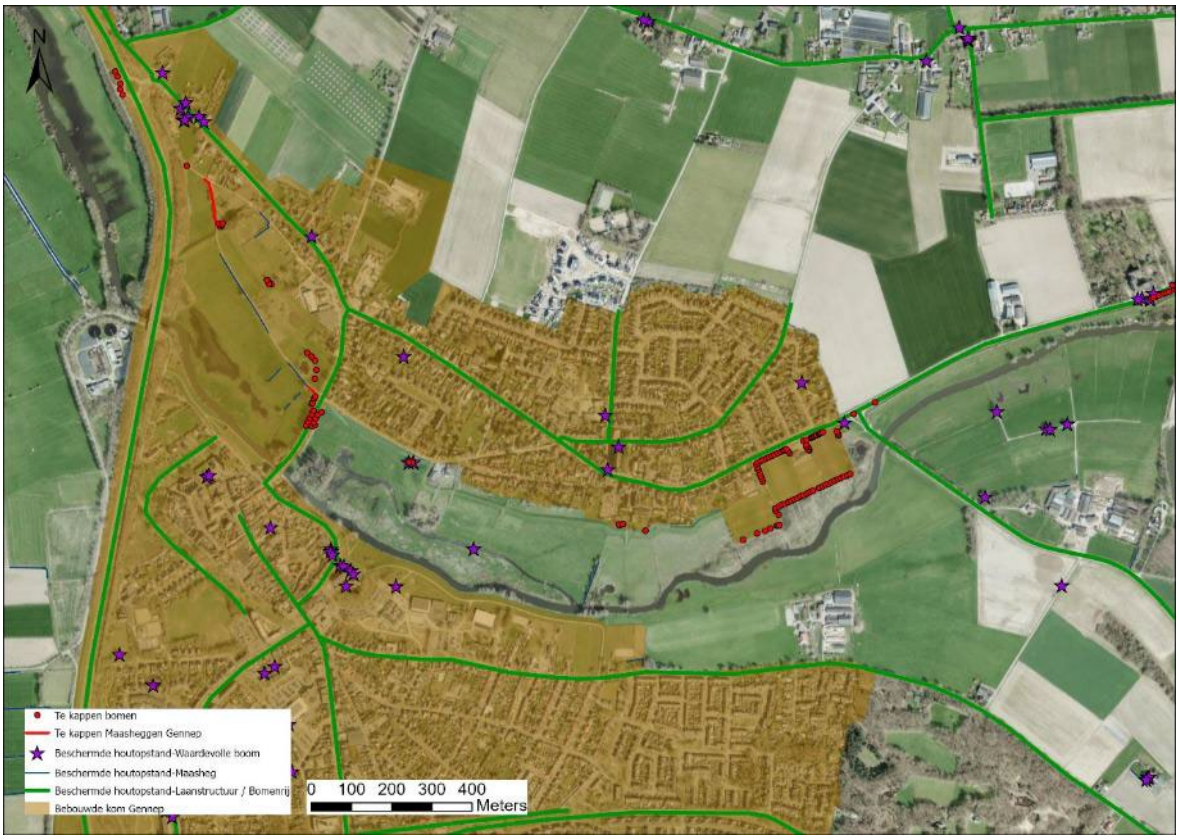
Op basis van het ontwerp voor de dijkversterking en de nieuwe waterkeringen is het totale ruimtebeslag van het project Lob van Gennep bepaald. Met dit ruimtebeslag is in GIS een versnijding gemaakt met de actueel aanwezige bomen en heggen die onder de gemeentelijke verordening vallen. De resultaten van deze GIS-versnijding zijn weergegeven in Figuur 2-9, Figuur 2-10 en Figuur 2-11. Het resultaat hiervan is in aantallen uitgewerkt in Tabel 2-4. In totaal worden 174 losse bomen geraakt binnen de Bebouwde kom Houtopstanden. Daarvan zijn er 42 beschermde houtopstanden, waarvan er 3 aangemerkt zijn als waardevolle boom en 39 aangemerkt als onderdeel van een laanstructuur. Deze beschermde houtopstanden worden met een factor twee gecompenseerd. Daarnaast wordt er 344 strekkende meter aan (Maas)heggen geraakt die ook met een factor twee worden gecompenseerd.

Tabel 2-4 Overzicht van de bomen en heggen die onder de gemeentelijke verordening Gennep vallen en door het ruimtebeslag van het project geraakt worden.

Bomen en bossen – Gennep	Geraakt	Factor	Compensatie
Losse bomen waardevol	3 (stuks)	2	6 (stuks)
Losse bomen binnen laanstructuur	39 (stuks)	2	78 (stuks)
Losse bomen overig	132 (stuks)	1	132 (stuks)
Heggen	344 (m^1)	2	688 (m^1)
Totaal			**216 stuks en 688 (m^1)**

Figuur 2-9 Te kappen bomen onder de gemeentelijke verordening Gennep rondom Milsbeek.

Figuur 2-10 Te kappen bomen onder de gemeentelijke verordening Gennep rondom Ottersum.

Figuur 2-11 Te kappen bomen onder de gemeentelijke verordening Gennep rondom Ven-Zelderheide.

2.4 Overzicht compensatieopgave bomen en hagen

Uit paragraaf 2.2 en 2.3 blijkt de compensatieopgave voor bomen en hagen die voortkomen uit de juridische kaders Omgevingswet Houtopstanden, de gemeentelijke verordening Mook & Middelaar en de gemeentelijke verordening Gennep. Omdat dit om verschillende juridische kaders gaat, maar uiteindelijk allemaal om te compenseren bomen en hagen staat in Tabel 2-5 een totaaloverzicht. Dit totaal komt neer op 706 stuks losse bomen, 1935 m[1] heggen en 1,14 ha bos.

Tabel 2-5 totaaloverzicht van de compensatieopgave voor bomen en hagen vanuit de verschillende juridische kaders.

Beleidsspoor	Compensatieopgave
Ow Houtopstanden	
Losse bomen	486 stuks
Heggen	-
Vlakken bos	1,14 ha
GV Mook & Middelaar	
Losse bomen	4 stuks
Heggen	1247 m[1]
Vlakken bos	-
GV Gennep	
Losse bomen	216 stuks
Heggen	688 m[1]
Vlakken bos	-
Totaal	706 stuks, 1935 m[1] en 1,14 ha

2.5 Particuliere compensatie

Voor de dijkversterking Lob van Gennep wordt een deel van particuliere grond gebruikt vanwege de benodigde ruimte voor de dijkversterking en bijbehorende beschermingszones. Hierdoor zullen bestaande bomen moeten wijken. Het project streeft ernaar deze natuurlijke kwaliteiten te behouden en, waar dit niet mogelijk is, te compenseren. Particulieren krijgen de mogelijkheid een nieuwe boom te planten op hun gronden.

Bomen binnen de 8,5 meterzone
Bomen die momenteel binnen de 8,5 meter zone van de dijk staan, worden in principe gekapt. Echter, als een boom een hoge kwaliteitswaarde vertegenwoordigt en tijdens de dijkrealisatie geen problemen oplevert, zal deze individueel worden beoordeeld in opdracht van het Waterschap. Als blijkt dat de boom behouden kan blijven zonder problemen te veroorzaken, mag deze blijven staan. Wanneer de boom uiteindelijk wordt verwijderd of afsterft, mag er op dezelfde plek geen nieuwe boom worden teruggeplant.

Nieuwe Aanplant
Nieuwe bomen mogen in basis worden aangeplant buiten de 8,5 meterzone. Voor bomen binnen deze zone gelden twee uitzonderingen:

- Bomen lager dan 5 meter: Voor nieuwe aanplant binnen de 8,5 meter zone is er een uitzondering voor bomen die niet hoger dan 5 meter worden. Dit betreft grote heesters, middenstam fruitbomen en kleinere boomsoorten.
- Overhoogte: Als er overhoogte aanwezig is op de locatie van een nieuwe boom mag bij een overhoogte van 1 meter ten opzichte van het technische profiel een nieuwe boom worden aangeplant.

Compensatie maar geen onderdeel van groencompensatieplan
Als extra mogelijkheid zijn een aantal klimaatbomen opgenomen in het inrichtingsplan, toegekend aan particulieren om het klimaat te ondersteunen en ter compensatie van privébomen die mogelijk gekapt worden. Hoewel deze klimaatbomen een positieve bijdrage leveren aan de omgeving, maken ze geen direct deel uit van het formele compensatieplan. Vanwege klimaatverandering en de noodzaak voor meer bomen voor biodiversiteit, stimuleren we binnen het project het planten van bomen die passen bij de natuurlijke habitat.

3 Landschapsecologische onderbouwing compensatiegebieden

In dit hoofdstuk wordt de onderbouwing gegeven voor de gebieden waar de compensatieopgave ingevuld gaat worden. Paragraaf 3.1 start met de visie op de groencompensatie. Vervolgens worden in paragraaf 3.2 de drie verschillende compensatiegebieden geïntroduceerd als schakels in het landschap. Daarna worden de drie compensatiegebieden: Verbinding Tielebeek / Rivierduin (Landgoed Bloemendal), Niersdal en Kruising Niersdal / Schraveltsche beek in paragraaf 3.3, 3.4 en 3.5 nader toegelicht.

3.1 Visie op groen- en natuurcompensatie: Werken aan het landschap met een geconcentreerde inzet

De landschappelijk, ecologische, historische en dorpsstructuren kunnen, naast de landschappelijk ingebedde dijkversterking, ook hersteld en versterkt worden met inzet van de natuur- en groencompensatie. Dit doen we op basis van het landschapsplan dat voor project Lob van Gennep gemaakt is (zie de visiekaart in Figuur 3-1). Om de samenhang in het gehele plangebied te bewaren zijn daarin voor een aantal overkoepelende thema's ruimtelijke uitgangspunten en ambities opgesteld. Door deze compensatie geconcentreerd per 'thema' in te zetten kunnen we zowel visueel ruimtelijk als ecologisch duidelijk verschil maken. Voor de fietsers en wandelaars neemt daarmee de recreatieve beleving toe en voor dieren en planten ontstaat meer diversiteit door verbinding van verschillende leefgebieden. Per thema volgt nu een beknopte inhoudelijke toelichting. De kwantitatieve onderbouwing en concrete (juridische) invulling van de compensatie staat beschreven in hoofdstuk 4.

Figuur 3-1 Visiekaart groencompensatie Lob van Gennep.

Vitale landschappen & robuuste natuur
Voor het versterken van de verbindingen van de grote natuurgebieden van het Reichswald en Maasduinen (‘droge’ natuurader) met natuur op de Maas- en Niersoevers (‘natte’ natuurader) is het gebied uitermate geschikt. De beide natuuraders liggen juist hier direct in elkaars nabijheid. Hiermee werken we verder aan soorten uitwisseling en daarmee aan robuuste en gevarieerde natuurgebieden met een gevarieerde soortenrijkdom. Drie verbindingen passen vanzelfsprekend in het gebied:

- Reichswald via ‘Rivierduintjes’, noordzijde Middelaar naar Maas.
- Zone Tielebeek/rivierduin tussen Gebrande Kamp en Stuwwal (inclusief landgoed Bloemendal).
- Reichswald via Vensestraat, Schraveltsche beek, dam, Zeldersche Driessen naar Maasduinen.

Gebiedsspecifieke waterkeringen
De te versterkten en nieuwe waterkeringen spelen in het gehele projectgebied een rol als natuurlijke verbindingen door de inrichting met kruidenrijke taluds.
Voor de omgang met bomen binnen 8,5m van de kernzone van de dijk, zie paragraaf 3.5.

Klimaat adaptieve watersystemen
Het Niersdal met de vrij stromende Niers fungeert nu al als ecologische verbindingszone en extensieve recreatieve verbinding tussen de Zeldersche Driessen en Maas. Met gerichte maatregelen kan het ecologisch en landschappelijke karakter worden versterkt. Hetzelfde geldt voor het dal van de Tielebeek.

Samenhangende erfgoedensembles
In de erfgoedstrategie uit 2022 zijn een achttal kenmerkende ensembles geïdentificeerd. Met gericht ontwerpend onderzoek kijken we hoe we met beplanting deze ensembles kunnen versterken/beter beleefbaar kunnen maken.

Uitgekiend recreatief netwerk & Heldere gebiedsontsluiting
Het projectgebied kent een aantal kenmerkende historische ontsluitingswegen die (deels) zijn voorzien van laanbomen. Deze beeldbepalende, deels historische ontsluitingsroutes liggen zowel parallel als haaks op de Maas en Niers. Deze routes, samen met enkele recreatieve wandelroutes en eventuele nieuwe markante structuren worden nader onderzocht op kansrijkheid om verder met laanbomen en bosschages te versterken.

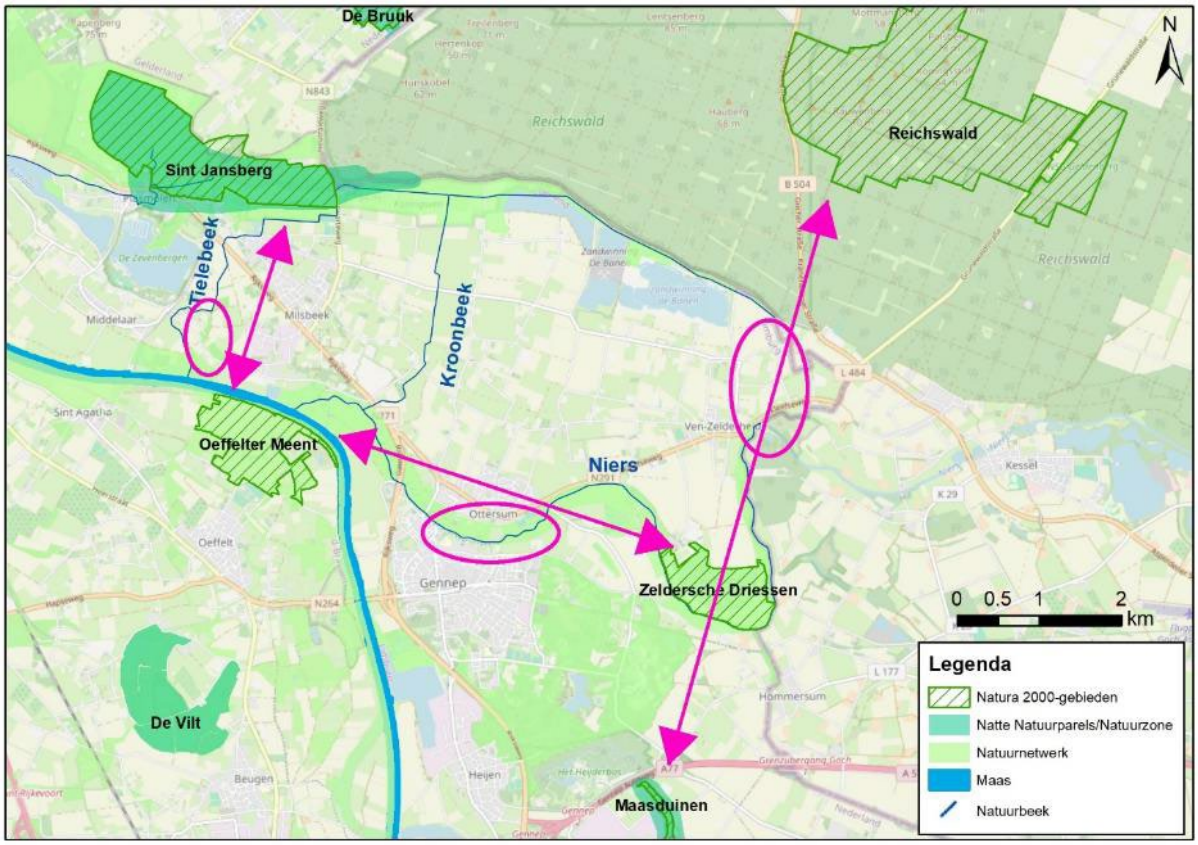
Aangenaam wonen
In het gebied zijn een aantal vanzelfsprekende groene overgangen en dorpsentrees aanwezig tussen dorpen en buitengebied (Mook, Middelaar). In Ottersum en Ven-Zelderheide grenst de woon- en bedrijfsbebouwing soms direct aan het natuurlijke Niersdal en agrarisch buitengebied daar waar een groene overgang logischer lijkt.
Groencompensatie wordt gericht ingezet om het creëren van groene dorpsranden te stimuleren (o.a. het verplaatsen van het sportpark Achates) en dorpsentrees richting het buitendijks gebied te markeren.

Tegemoet komen aan individuele wensen
De dijkversterking en de daarvoor noodzakelijke extra ruimtevraag gaat op een aantal locaties ten koste van erven direct gelegen aan de dijk. De te kappen bomen en structuren komen, in overleg met de eigenaren, terug op de erven. Zie ook paragraaf 3.5. Daarnaast zien we, buiten de wettelijke compensatie en de scope van het project Lob van Gennep, voor grondeigenaren en initiatiefnemers de volgende mogelijkheden om de groen/blauwe structuur fijnmaziger te maken.

- De Kroonbeek als aanvullende verbinding tussen Stuwwal en Maas. De beek had KRW-status en is heringericht. Er zijn kansen om dit beter te laten functioneren.
- De Aaldonksebeek, Ossenbergsebeek en Spiekerbeek kunnen Kroonbeek en Schraveltsebeek onderling verbinden en zo dwarsverbinding vormen parallel aan de stuwwal.

3.2 Schakels in het landschap

Het plangebied van Lob van Gennep ligt op een bijzondere locatie in Noord-Limburg en grenst aan Gelderland, Noord-Brabant en Duitsland. In de directe omgeving liggen verschillende natuurgebieden, zoals de Natura 2000-gebieden De Bruuk, Reichswald, Sint Jansberg, Oeffelter Meent, Zeldersche Driessen en Maasduinen. Naast de N2000-begrenzing zijn sommige gebieden ook aangewezen als Natte Natuurparel/Natuurzone en overige natuurgebieden zijn ook aangewezen als Natuurnetwerk Nederland (in Limburg het Natuurnetwerk Limburg of NNL). De belangrijkste beken in het gebied, de Tielebeek, Kroonbeek en Niers zijn aangewezen als Natuurbeek. Tussen de verschillende natuurgebieden zijn al in meer of mindere mate verbindingen aanwezig. De drie belangrijkste verbindingen zijn in Figuur 3-2 weergegeven. Deze drie verbindingen vormen de focusgebieden voor de natuurcompensatie.

Figuur 3-2 Natuurgebieden in de omgeving van Lob van Gennep en de belangrijke verbindingen hiertussen (paarse pijlen). De paarse ovalen geven de drie focusgebieden voor natuurcompensatie binnen deze verbindingen aan.

De eerste is de verbinding tussen de stuwwal (Sint Jansberg en de Diepen) via de Tielebeek naar de Maas en de natuurgebieden in de uiterwaarden (Gebrande Kamp). Binnen deze verbinding wordt voor natuurcompensatie ingezoomd op het focusgebied Verbinding Tielebeek / Rivierduin (Landgoed Bloemendal). Naast de Tielebeek zelf is weinig ruimte voor natuurcompensatie, maar door de naastgelegen overgang van Maasdal naar rivierduin ecologisch te versterken wordt deze verbinding ook robuuster.

De tweede is de verbinding tussen de Zeldersche Driessen via het Niersdal naar de Maas en de natuurgebieden in de uiterwaarden (Oeffelter Meent en Genneperhuis). Binnen deze verbinding wordt voor natuurcompensatie ingezoomd op het focusgebied Niersdal bij Ottersum.

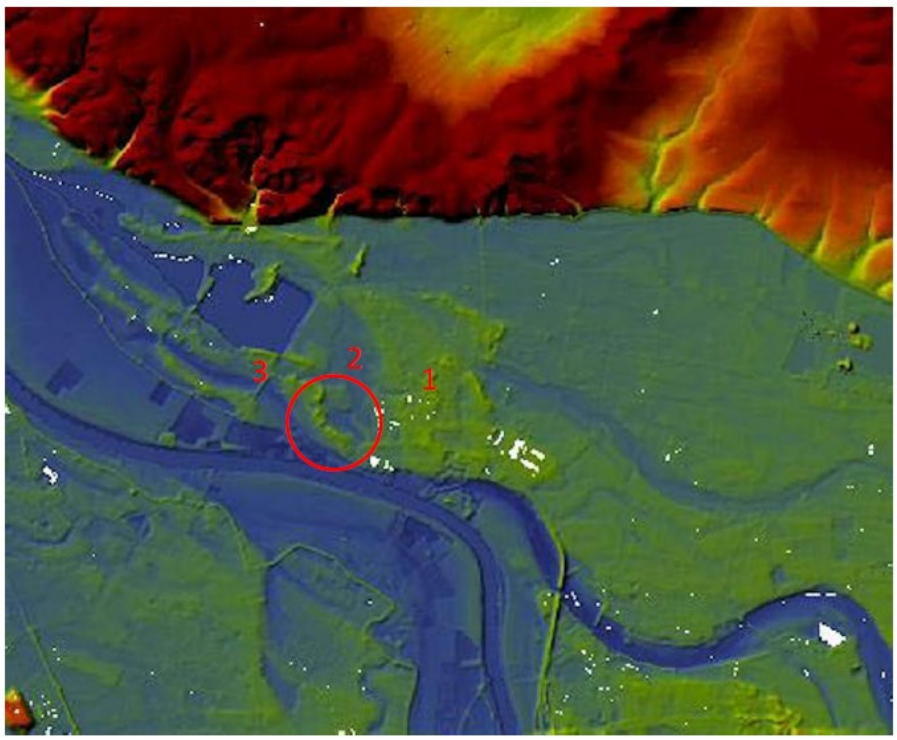
Het Niersdal is, met uitzondering van de dijken, al grotendeels natuurlijke ingericht en aangewezen als NNL, maar enkele percelen zijn hier nog in te richten om het Niersdal compleet te maken als ecologische verbindingszone.

De derde verbinding is tussen de stuwwal (Reichswald in Duitsland) naar de Maasduinen via de Niers en tussenliggende natuurgebieden. Binnen deze verbinding wordt voor natuurcompensatie ingezoomd op het focusgebied Kruising Niersdal / Schraveltsche beek bij Ven-Zelderheide. Deze verbinding is deels al zeer sterk met de Zeldersche Driessen, Niersdal en Looier- en Genneperheide als robuuste natuurgebieden. Alleen het laatste deel van de verbinding tussen de Niers bij de Duitse grens en de stuwwal kan nog versterkt worden. Daarom wordt hier op focusgebied Kruising Niersdal / Schraveltse beek ingezet.

In de volgende paragrafen worden de landschapsecologische potenties per focusgebied nader uitgewerkt. Daarnaast is een visie beschreven hoe om te gaan met herplant van bosopstanden, bomen en struiken die gekapt moeten worden door het extra ruimtebeslag wat nodig is voor de dijkversterking.

3.3 Verbinding Tielebeek / Rivierduin (Landgoed Bloemendal)

Het rivierduincomplex rond Middelaar en Milsbeek bestaat uit verschillende duincomplexen. Het verst van de Maas af ligt het grote paraboolduin waar Milsbeek op ligt (nummer 1 in Figuur 3-3). Dit duin heeft de historische Rijnlopen die door de Lob van Gennep lopen afgedamd. Aan de binnenzijde van dit duincomplex ligt een uitgestoven laagte waar de lagere delen van het landgoed deel van uitmaken (nummer 2 in Figuur 3-3). Deze laagte loopt in noordwestelijke richting rond de Mookerplas, tot aan Plasmolen. Het laaggelegen gebied wordt aan de zuidkant weer begrensd door een serie meer evenwijdig lopende rivierduinen die later zijn ontstaan dan het grote paraboolduin (nummer 3 in Figuur 3-3). Het exacte ontstaan van de duinruggen is niet helemaal duidelijk, maar wel is duidelijk dat ze ontstaan zijn in de tijd dat hier ook de Maasbedding tussendoor liep. Tevens was er de afwatering van de uitgestoven laagte waar de Tielebeek nu doorheen loopt die tussen de duinen door afwaterde, wat alles tot het huidige stelsel van duinen en geulen heeft geleid.

Figuur 3-3 Hoogtekaart van de omgeving van het Landgoed Bloemendal (omcirkeld). Overgenomen uit Sengers (2021).

In deze uitgestoven laagte tussen hogere rivierduinen was de afvoer van water maar slecht mogelijk. Zeker doordat er hier op beperkte diepte, tussen de 0,5 en 1m onder maaiveld, een slecht doorlatende leemlaag aanwezig is. Hierdoor was het lage deel van het Landgoed altijd vrij nat, wat ook blijkt uit oude kaarten waar het als ‘moeras’ is weergegeven (Figuur 3-4). De vorm van deze natte laagte is nog altijd herkenbaar in de huidige perceelsbegrenzing. Om dit perceel te ontwaren ten behoeve van landbouw is hier een intensiever slotenpatroon gegraven en is een poldermolentje gebruikt om het water af te voeren. Dit bleek later onvoldoende effectief en toen is een afwaterende duiker door het rivierduin gegraven richting de Maas.

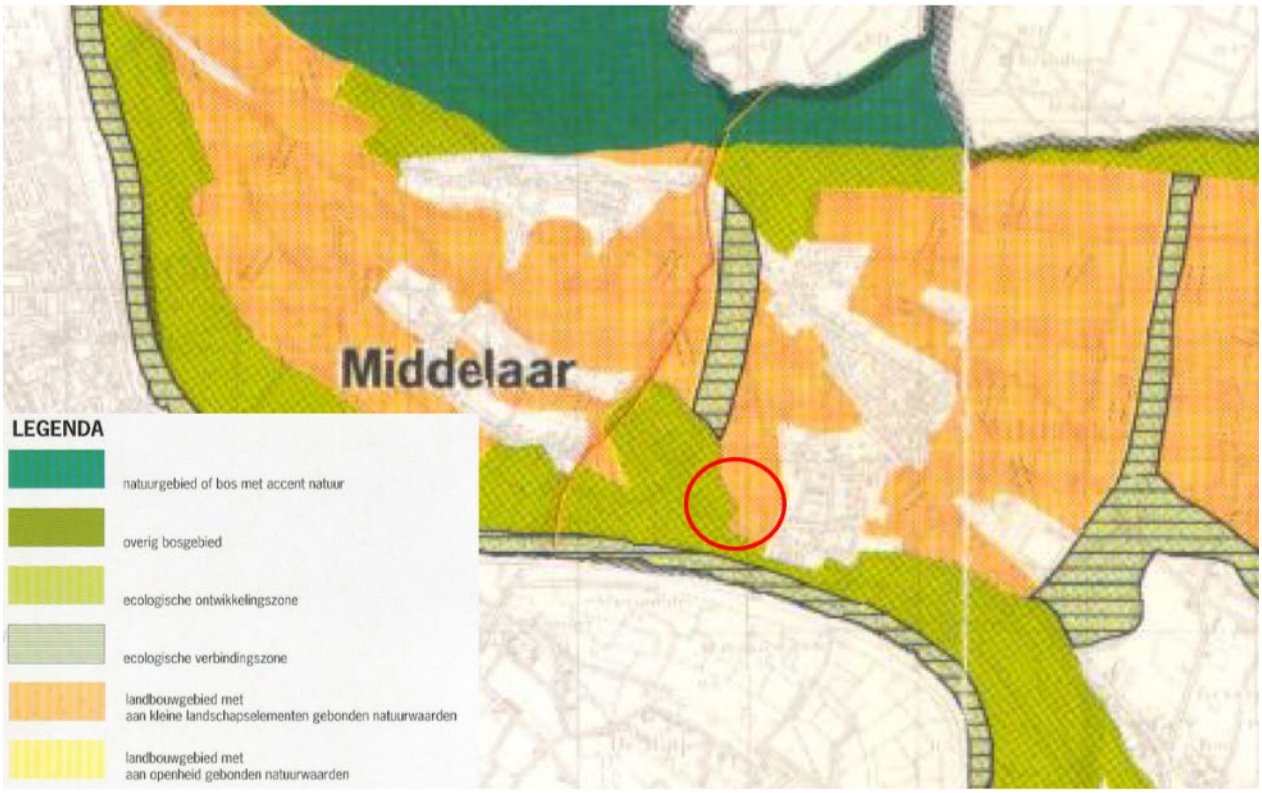
Figuur 3-4 Eerste rivierkaart uit 1850 waarop het laaggelegen gebied als een moerassige laagte is weergegeven. Overgenomen uit Sengers (2021).

Tegenwoordig zijn deze percelen niet meer zo nat als dat ze ooit geweest zijn. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de sterk gewijzigde hydrologische situatie in de regio. Deze natte laagtes zijn afhankelijk van een belemmering van de oppervlakkige afwatering en van een beperkte wegzijging naar de ondergrond. Vooral deze laatste factor is sterk veranderd, aangezien er met het graven van de Mookerplas een gat is ontstaan in de ondiepe leemlaag waar het water op stagneerde. Mogelijk is deze leemlaag ook met de herinrichting van de Tielebeek doorgraven. Hierdoor stagneert er op regionaal niveau minder water op deze leemlaag en vindt stagnatie enkel nog op lokaal niveau plaats. Daarnaast is ook de oppervlakkige afwatering flink aangepast. Op regionaal niveau is deze ontwatering geïntensiveerd ten behoeve van de landbouw, maar ook op lokaal niveau zijn deze percelen flink ontwaterd, zoals hierboven ook beschreven.

Het landgoed ligt landschapsecologisch gezien op een interessante locatie om als ecologische verbindingszone ingezet te worden. Dit gebied ligt namelijk op de overgang van het Maasdal naar de Stuwwal van Nijmegen (Figuur 3-2). In het Maasdal liggen de natuurgebieden Oeffelter Meent (Natura 2000) en de Gebrande Kamp met de monding van de Tielebeek, met dynamische riviernatuur als stroomdalgraslanden, glanshaverhooilanden en leefgebied voor rivier- en beekvissen. Bij de Stuwwal liggen de natuurgebieden Sint-Jansberg (Natura 2000), het Reichswald in Duitsland (deels Natura 2000) en De Diepen aan de voet van de Stuwwal, met uitgestrekte bossen, bronbeken, moerassen, natte schraallanden en leefgebied voor Vliegend hert. Ook komen hier in de ruime omgeving nog allerlei andere minder algemene diersoorten voor die ook geschikt leefgebied op het landgoed zouden kunnen vinden. Denk hierbij aan boombewonende vleermuizen (Watervleermuis en Gewone grootoorvleermuis), zoogdieren van kleinschalig cultuurlandschap (Das en Bunzing), vogels van bos en gemengd landschap (Zwarte specht en Wespendief) en vlinders van bos en gemengd landschap (Eikenpage).

Ook blijkt de Bloemenstraat een belangrijke oversteekplaats voor amfibieën (waaronder Kamsalamander) die vermoedelijk in het rivierduin overwinteren en vervolgens naar de uiterwaardenplassen in de Gebrande Kamp trekken. Dit onderstreept nogmaals de belangrijke ecologische functie die dit gebied vervult binnen de omgeving.

In 1995 waren er in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), de voorloper van het Natuurnetwerk Nederland en Natuurnetwerk Limburg, al plannen om hierop in te zetten (Figuur 3-5). Met de toevoeging van het landgoed aan het NNL zou een groter robuuster gebied met aaneengesloten natuur aan de zijde van de Maas ontstaan. De droge bossen en het kleinschalige cultuurlandschap met hagen in de vorm van het landgoed sluit goed aan op de natuurwaarden op de Stuwwal.

Figuur 3-5 Kaart van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) uit de Beleidsnota Natuur en Landschap van de provincie Limburg (1995). De rode cirkel geeft de ligging van het landgoed weer.

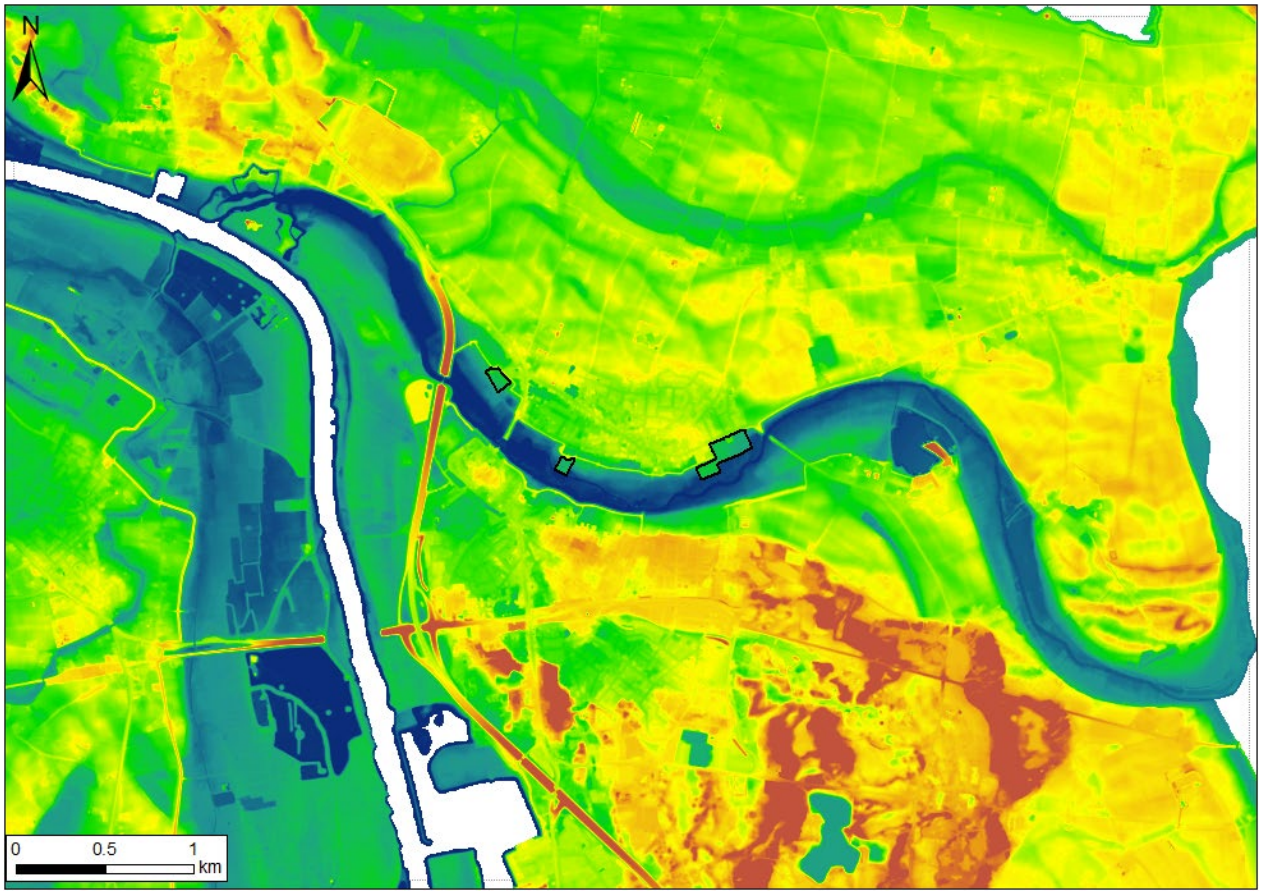
In de huidige situatie wordt het Landgoed Bloemendal beheerd met specifieke aandacht voor de cultuurhistorie en natuur. De graslanden worden biologisch begraasd met wat koeien, zonder toevoeging van pesticiden en kunstmest. In de zuidoostelijke hoek is een klein deel in gebruik als hoogstamboomgaard. Door het hele landgoed is een fijnmazig structuur van hagen en houtwallen aanwezig en het landgoed is grotendeels voor wandelaars vrij toegankelijk op diverse paden.

Invulling compensatie

In dit deelgebied willen we inzetten op het versterken van het bosrijke rivierduin. Dit doen we door het ontwikkelen van Dennen-, eiken- en beukenbos (N15.02) op percelen die nog niet bebost zijn. Deze percelen zijn nog geen onderdeel van het NNL dus hiervoor is een herbegrenzing van het NNL nodig. Dit wordt nader uitgewerkt in hoofdstuk 4.

3.4 Niersdal

De Niers is een beek/rivier die in Duitsland ontspringt en na ruim 100 km de laatste paar kilometer door Nederlands grondgebied stroomt. De Niers mondt bij het Genneperhuis uit in de Maas. In Figuur 3-6 is de maaiveldhoogte van het Nederlandse deel van het Niersdal en omgeving weergegeven. Hierin is te zien dat de Niers flink is ingesneden in het landschap en dat het dal ter hoogte van ons onderzoeksgebied 200 tot 400 meter breed is.

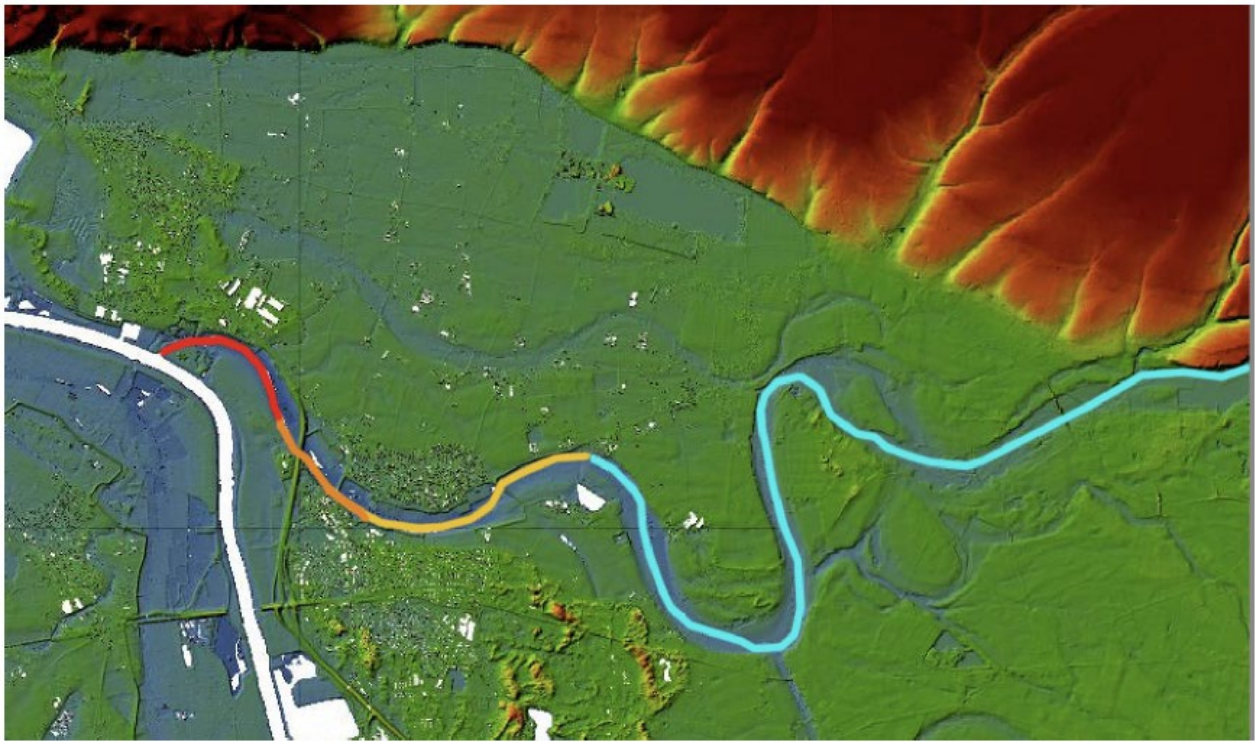
Figuur 3-6 Maaiveldhoogtes (AHN4) van het Nederlandse deel van het Niersdal en haar omgeving. De percelen die nader onderzocht zijn, zijn zwart omlijnd.

Onderstaande teksten zijn overgenomen uit een eerder onderzoek uitgevoerd voor Lob van Gennep door Lucassen & Van Winden (2020).

De Niers is een van de grotere zijbeken van de Maas, die het gebied ontwatert tussen het dal van de Maas en de Rijn. De vlakte waar de Niers in ligt, is een voormalig gedeelte van het stroomgebied van de Rijn. De grote meanderboog waar de Niers in loopt is dan ook niet door de Niers zelf gevormd, maar is een voormalig Rijndal waar de Niers nu gebruik van maakt. Omdat het dal van de Niers een heel gering verhang heeft (dat past bij een grote rivier als de Rijn) stroomt de Niers maar langzaam en heeft hij onvoldoende kracht om oevers te ondermijnen en zand te vervoeren. Vanwege de trage stroming kan de bedding van de Niers in het zomerhalfjaar met waterplanten vol groeien. Dit is een natuurlijk proces, maar het wordt versterkt door de grote hoeveelheid voedingstoffen die in het water aanwezig is, wat weer een gevolg is van afspoeling van meststoffen van het land en nutriënten vanuit waterzuivering.

Het peil in de Maas is opgestuwd en heeft een peil dat nooit lager is dan 8 m +NAP. Dat betekent dat de laagste gronden in het stroomafwaartse deel van de Niers maar heel weinig boven dit niveau liggen en dus al snel overstromen als het peil in de Maas stijgt. De Maas heeft niet alleen invloed op het Niersdal tijdens een hoogwatersituatie, maar ook gedurende de rest van het jaar. Het relatief hoge stuwpeil van de Maas zorgt er namelijk voor dat het peil in de Niers in het stroomafwaartse deel hoger is dan het van nature zou zijn. De Niers is daar dus ook opgestuwd op dezelfde manier als de Maas. Dit zogenaamde stuweffect loopt door tot halverwege Gennep en Zelder. Het gevolg hiervan is dat de Niers vanaf hier tot aan de Maas langzamer stroomt dan hij van nature zou doen. Dit heeft weer gevolgen voor de groei van de eerdergenoemde waterplanten, want vanwege de tragere stroming kunnen die nog makkelijker uitgroeien.

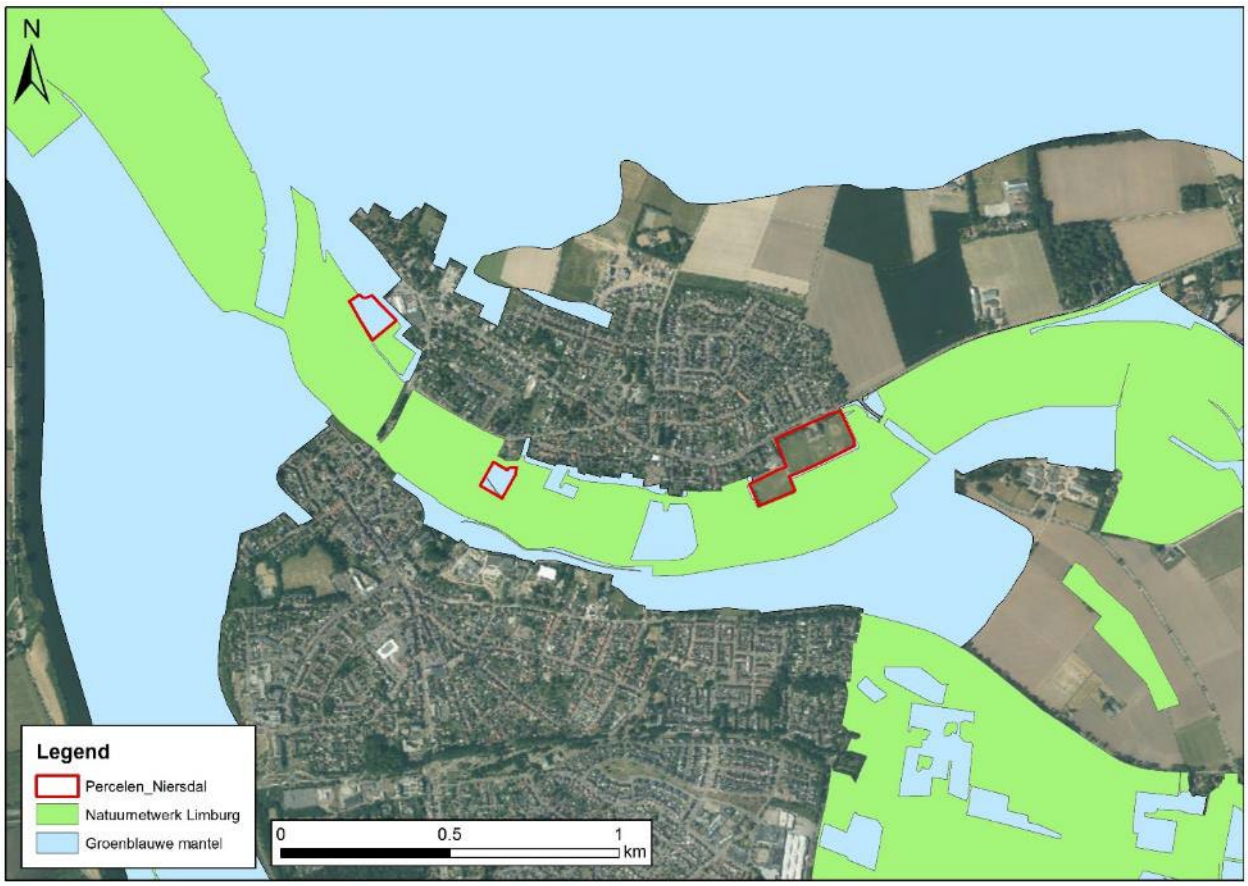
In Figuur 3-7 is de invloed van het hoge gestuwde Maaspeil op de waterstand en de stroomsnelheid in de Niers weergegeven. In het oranje deel is de invloed nog beperkt, in het donker oranje deel al groter en in het rode deel het grootst. In dit laatste traject is de stroomsnelheid van de Niers vrijwel nihil, tenzij de Niers zelf een hoge afvoer heeft.

Figuur 3-7 Invloed van de Maas op de Niers. Overgenomen uit Lucassen & Van Winden (2020).

Op regionale schaal bieden een aantal percelen van het onderzoeksgebied de mogelijkheid het NNL in het Niersdal te versterken. Uit Figuur 3-8 blijkt dat deze percelen als een van de weinige percelen in het Niersdal nog geen onderdeel uitmaken van het NNL. De omliggende percelen bestaan grotendeels uit het gecombineerde natuurtype Zilt- en overstromingsgrasland (N12.04), waarbij het hier gaat om het overstromingsgrasland. Deze percelen worden door Staatsbosbeheer zo veel mogelijk als één eenheid beheerd met grote grazers. Met het toevoegen van deze percelen aan het NNL ontstaat er een complete en robuuste verbindingszone langs de Niers. Hiermee wordt een beter verbinding gecreëerd tussen de Natura 2000-gebieden Zeldersche Driessen en Oeffelter Meent (zie ook Figuur 3-2). Beide gebieden zijn aangewezen voor het prioritaire habitattype Stroomdalgraslanden (H6120), waar beide gebieden een doelstelling hebben voor de verbetering van de kwaliteit.

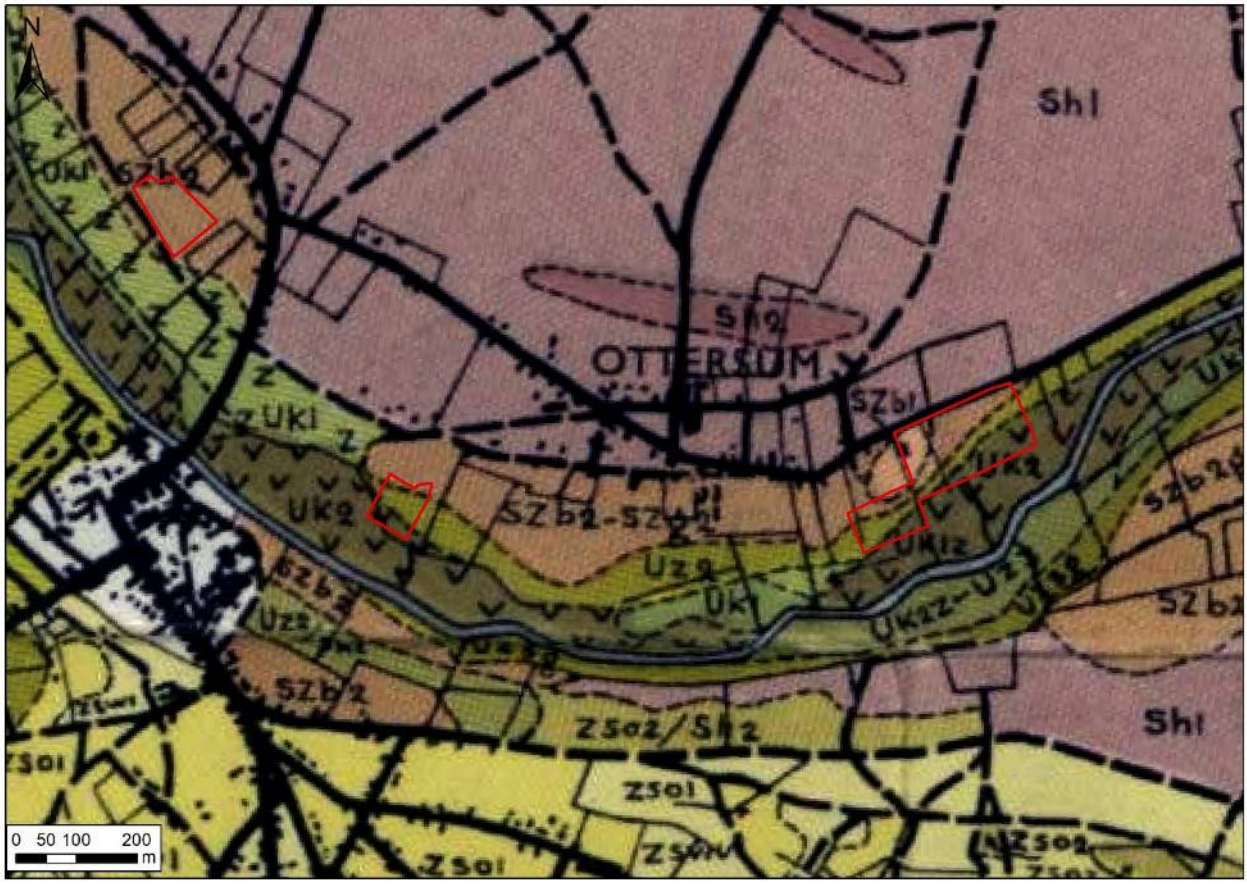
Een van de knelpunten voor deze verbetering is de versnippering van dit zeldzame type, waardoor bijzondere soorten zich maar moeilijk kunnen verspreiden en genetisch geïsoleerd raken. Het is daarom van belang om in het Niersdal waar mogelijk in te zetten op de ontwikkeling van stroomdalgrasland in de vorm van het NNN-type Droog schraalland (N11.01).

Figuur 3-8 Natuurnetwerk Limburg en de Groenblauwe mantel. De percelen van het onderzoeksgebied (rood omlijnd) vallen nu nog buiten het NNL. Ook de bestaande dijken, niet zichtbaar op deze kaart, vallen buiten het NNL.

In Figuur 3-9 is een uitsnede weergegeven van de gedetailleerde bodemkaart (1:25.000) voor het onderzoeksgebied. Hierop is te zien dat er in het laagste deel van het Niersdal voornamelijk lage zware kleigrond op veen (UK2v) voorkomt. Op de gradiënt steeds verder van de Niers af worden deze bodems opgevolgd door middelhoge uiterwaard-kleigrond op zand (UK1z) en hoge kleihoudende zandgrond (UZ2). De hoogstgelegen gronden, tegen de primaire waterkering aan, bestaan uit hoge bruine zwak lemige rivierzandgrond (SZb2).

Invulling compensatie
In dit deelgebied willen we inzetten op de uitbreiding van natuurlijke graslanden. Dit doen we door het ontwikkelen van Zilt- en overstromingsgrasland (N12.04).
De aangegeven percelen liggen buiten het NNL, dus om deze te ontwikkelen is een herbegrenzing van het NNL nodig.

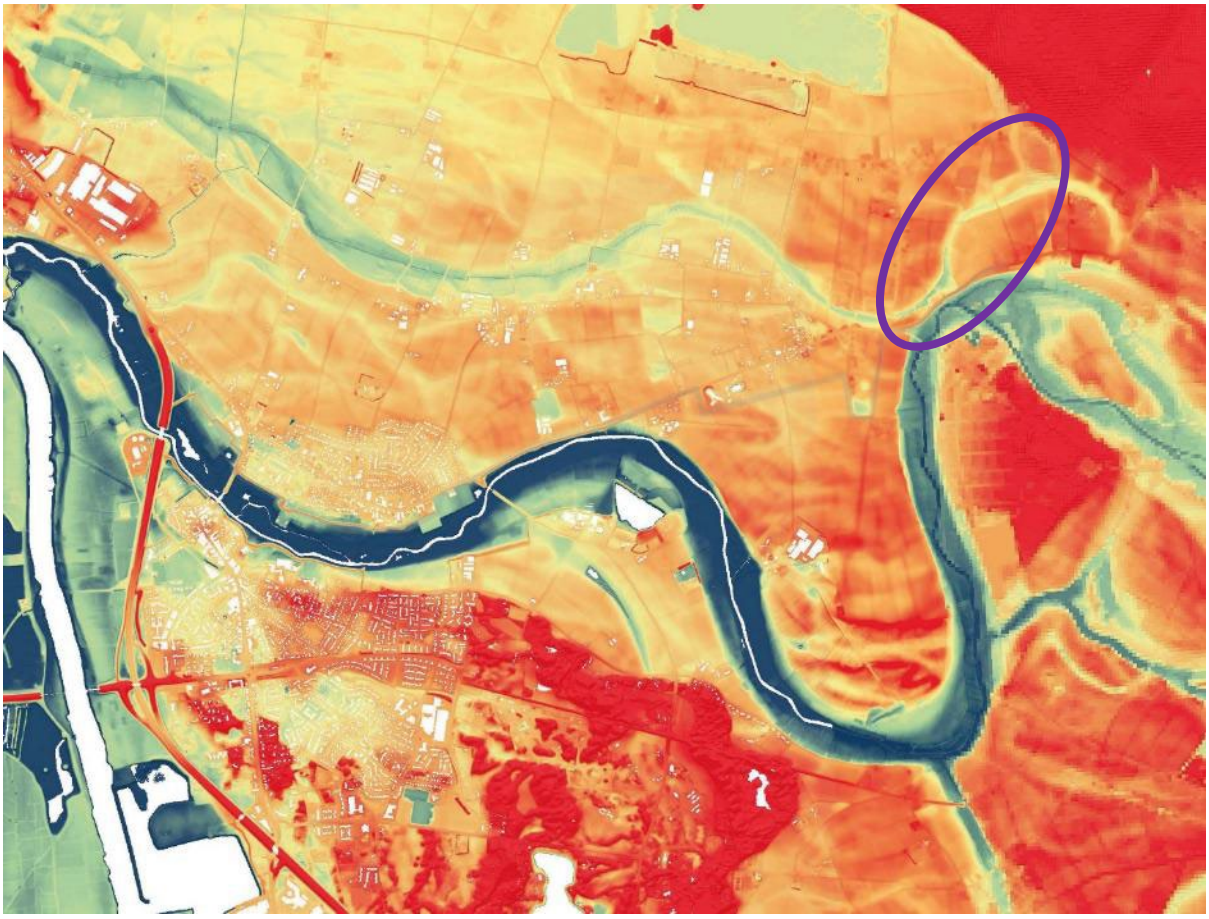

Figuur 3-9 Uitsnede van de gedetailleerde bodemkaart (1:25.000) van Noord-Limburg (Schelling, 1952) voor het focusgebied.

3.5 Kruising Niersdal / Schraveltsche beek

Bij Ven-Zelderheide ligt de derde mogelijke locatie voor compensatie. Op deze locatie komt de Niers vanuit Duitsland Nederland binnen, waarbij de Niers de eerste paar kilometer nog de grens vormt. In deze buitenbocht van de Niers is de afstand tot de stuwwal het kleinst met slechts 1,3 km. Ten noorden van het Niersdal ligt hier een voormalige loop van de Rijn die zich duidelijk aftekent in de hoogtekaart (Figuur 3-10). In deze oude loop liggen in de huidige situatie drie beken, van oost naar west de Schraveltsche beek, Spiekerbeek en Aaldonksche beek. De Schraveltsche beek watert af in zuidwestelijke richting en de Spiekerbeek watert af in zuidoostelijke richting, waarna ze beiden via een duiker met afsluitklep onder de dijk door op de Niers afwateren. We focussen ons hier vervolgens op de Schraveltsche beek.

In Figuur 3-11 is een uitsnede van een gedetailleerde bodemkaart van Noord-Limburg weergegeven. Hierop is de laagte van de Schraveltsche beek duidelijk zichtbaar als een kronkel in het landschap. Deze laagte bestaat uit lemige rivierzandgrond met veen ondiep in de ondergrond (SZg3-V). De omliggende hogere gronden bestaan uit rivierleemgronden (Sh gronden). De aanwezigheid van veen in de ondergrond in verklaard waarschijnlijk de hoekige afgravingen (Figuur 3-12) waar mogelijk veen geturfd is in het verleden. Ook in het Niersdal bevinden zich tegen de Duitse grens en het Muhlenbruch veengronden op de laagste delen. De hoogtekaarten (Figuur 3-10 en Figuur 3-12) laten ook zien dat er aan de noordzijde aan de voet van de stuwwal vier kleine laagtes aantakken op de laagte van de Schraveltsche beek. Deze laagtes voerden in een ver verleden vermoedelijk kwelwater af wat aan de voet van de stuwwal uittrad. Hier is in de huidige situatie geen sprake meer van. In de huidige situatie is in de beek zelf nog wel sprake van enige kwel, getuige het voorkomen van de kwelindicator Klimopwaterranonkel.

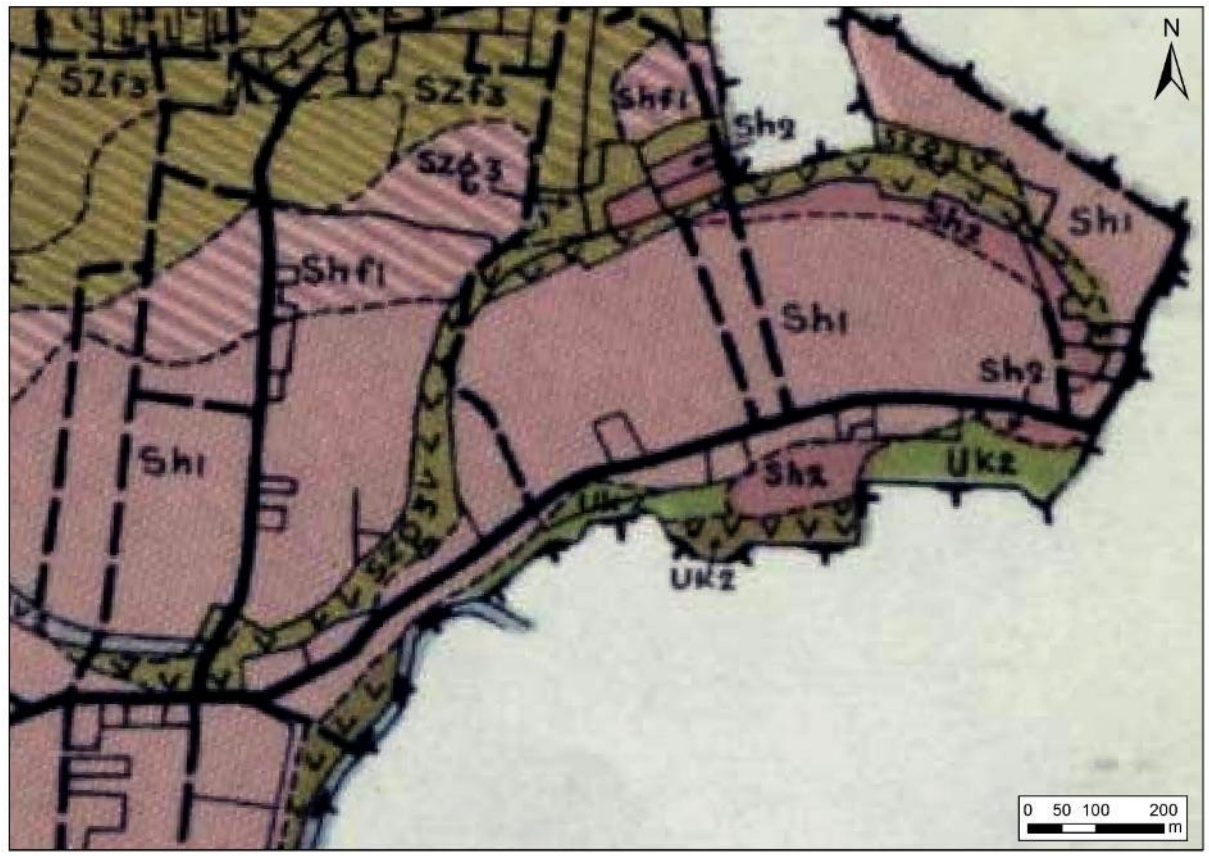

Figuur 3-10 Hoogtekaart van het Niersdal en omgeving, met paars omcirkeld het focusgebied bij de Schraveltsche beek.

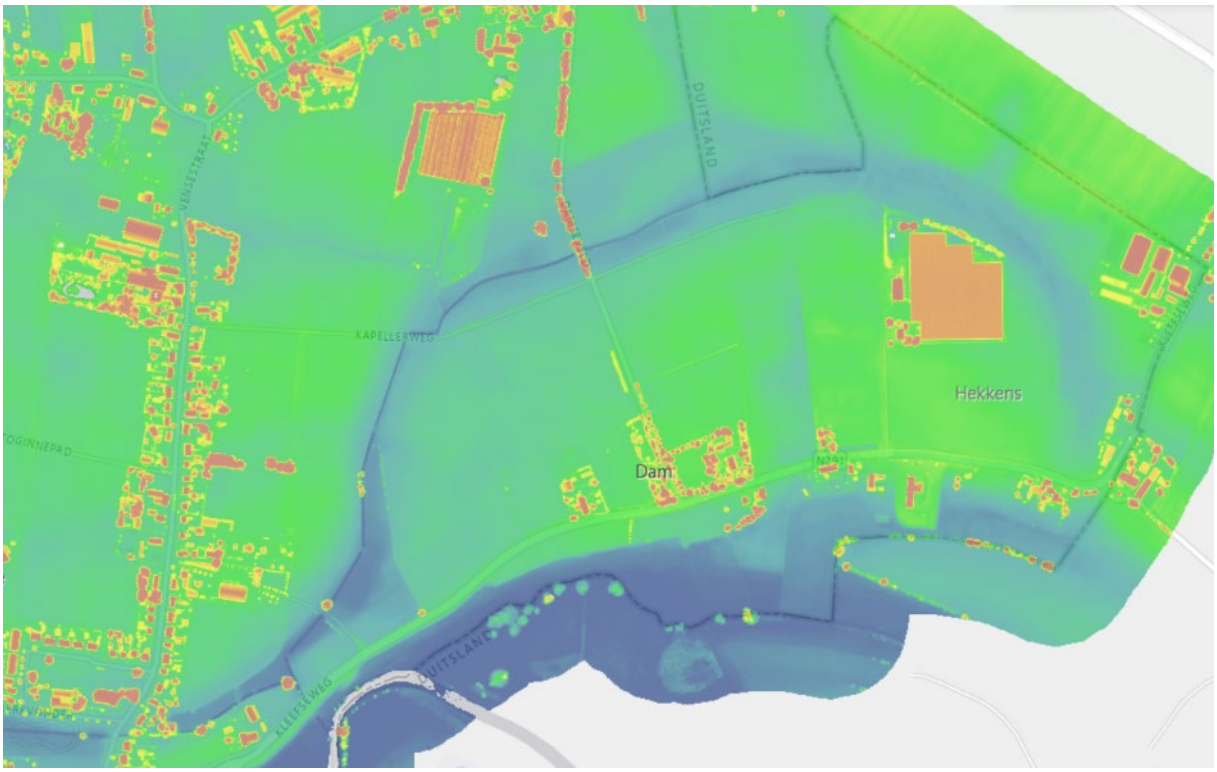
In de huidige situatie wordt een aantal van de landbouwpercelen rondom de Schraveltsche beek reeds natuurlijk beheerd met Kruidenrijke akkers ten behoeve van Patrijzen. Dit heeft al vruchten afgeworpen, aangezien hier ook al Patrijzen voorkomen. Ook de Blauwe kiekendief is hier een niet-alledaagse verschijning. In de Schraveltsche beek zelf duidt het voorkomen van Klimopwaterranonkel op schoon, voedselarm en mineraalarm (kwel)water. Verder komen hier voornamelijk algemene soorten voor van het landelijk gebied; hier valt veel winst te behalen. Door in te zetten op een natuurlijker (ondieper en breder) beekdal kan de Schraveltsche beek gedurende een langere periode in het jaar watervoerend zijn. Hiermee wordt langer water vastgehouden in natte perioden en is er meer water beschikbaar in droge perioden. Met verder een combinatie van kleine bosjes, lijnvormige landschapselementen, poelen en open graslanden kan hier ook het leefgebied van zoogdieren van kleinschalig cultuurlandschap (zoals Das en Bunzing) en amfibieën worden verbeterd.

Invulling compensatie

Op deze locatie wordt ingezet op een natuurlijke inrichting van het beekdal met natuurlijk beheerde graslanden en akkers ernaast. Dit doen we bijvoorbeeld door het ontwikkelen van Zilt- en overstromingsgrasland (N12.04), Kruiden- en faunarijke akker (N12.05) of Rivier- en beekbegeleidend bos (N14.01). De aangegeven percelen liggen buiten het NNL, dus om deze te ontwikkelen is een herbegrenzing van het NNL nodig.

Figuur 3-11 Uitsnede van de gedetailleerde bodemkaart (1:25.000) van Noord-Limburg (Schelling, 1952).

Figuur 3-12 Detailhoogtekaart van de laagte van de Schraveltsche beek.

4 Invulling van compensatie per onderdeel juridisch kader

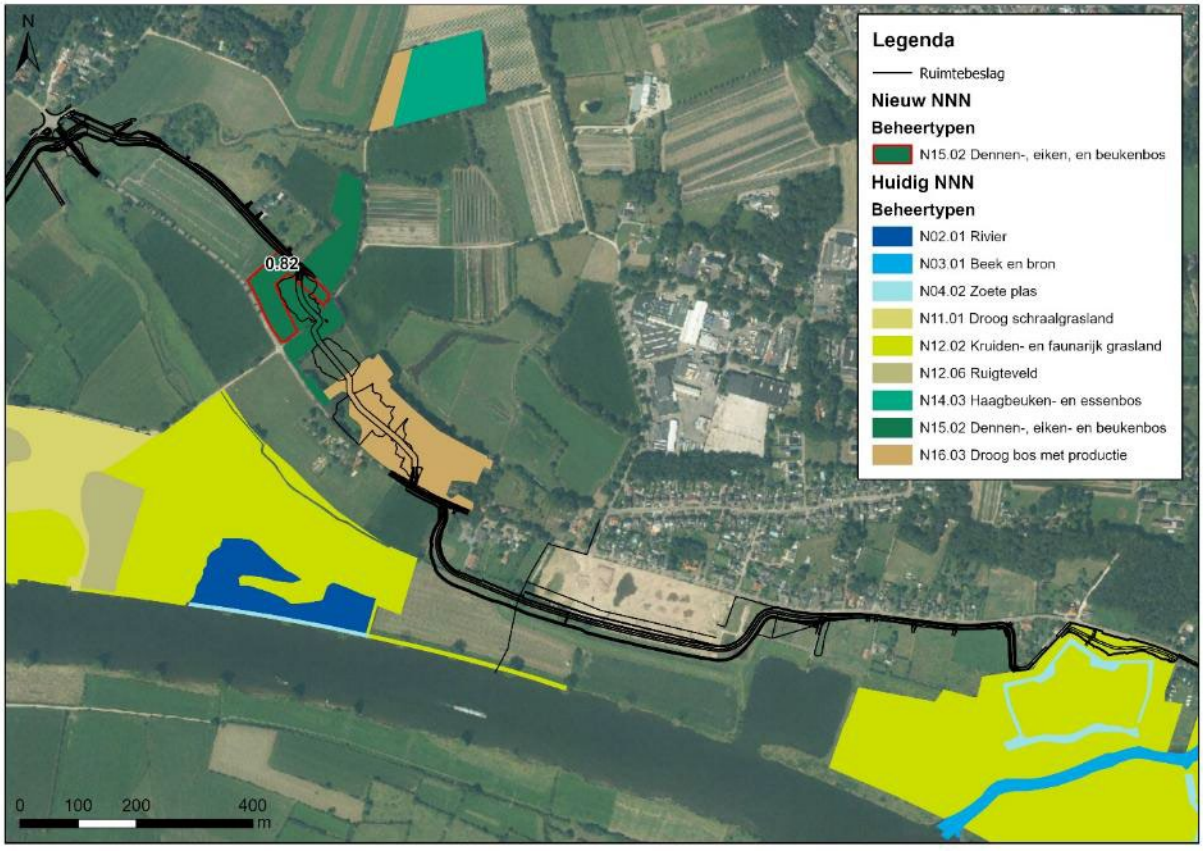
In dit hoofdstuk wordt de invulling van de compensatie per onderdeel van het juridisch kader behandeld. Als eerste is in paragraaf 4.1 de invulling van de compensatie van het Natuurnetwerk Limburg uitgewerkt. Daarna wordt de invulling van de provinciale Ontwikkelopgave behandeld in paragraaf 4.2. Tot slot gaat paragraaf 4.3 in op de invulling van de compensatie van de Houtopstanden onder de Omgevingswet en de bomen en hagen onder de gemeentelijke verordeningen.

4.1 Natuurnetwerk Limburg

Op basis van de in paragraaf 2.1 bepaalde verplichte compensatieopgave voor de verschillende natuurbeheertypen en de in hoofdstuk 3 uitgewerkte landschapsecologische onderbouwing zijn locaties gezocht voor de ontwikkeling van nieuwe natuur. Hiervoor zijn locaties gebruikt die buiten de begrenzing van het huidige NNL vallen en dus in de huidige situatie nog geen natuurstatus hebben. Met de provincie Limburg is afgesproken dat deze natuurcompensatie buiten zogenaamde C2-gebieden (gebieden die binnen de provinciale natuuropgave vallen als nog te realiseren nieuwe natuur) mag plaatsvinden en aansluiten op het natuurnetwerk Limburg (NNL). Hierop dient de huidige begrenzing van de NNL te worden aangepast. Uitzondering hierop vormen de twee bestaande boslocaties (N15.02 en N16.03) gelegen op het rivierduin bij Milsbeek die na ophoging op dezelfde locatie worden teruggebracht.

4.1.1 Verbinding Tielebeek / Rivierduin (Landgoed Bloemendal)

De invulling van de compensatieopgave (inclusief de wettelijk verplichte compensatiefactor) op het rivierduin in de omgeving van Landgoed Bloemendal is weergegeven in Figuur 4-1. De invulling van de nieuwe natuur in dit gebied, voortkomend uit de wettelijk verplichte compensatiefactor, sluit goed aan op de strook droge bossen bij het Landgoed Bloemendal de Bulten die met de Tielebeek mee richting het noorden naar de stuwwal lopen (zie paragraaf 3.3). Op de twee locaties waar de huidige bostypen N15.02 en N16.03 aangetast worden (voor de ophoging van het rivierduin) zullen deze op dezelfde locatie opnieuw ontwikkeld worden. Aanvullend wordt in het hoefijzervormige perceel aansluitend aan het bestaande bos 0,82 ha nieuw bos ontwikkeld op het rivierduin (rood begrensd op de kaart). Dit bos valt onder het type N15.02 Dennen-, eiken, en beukenbos.

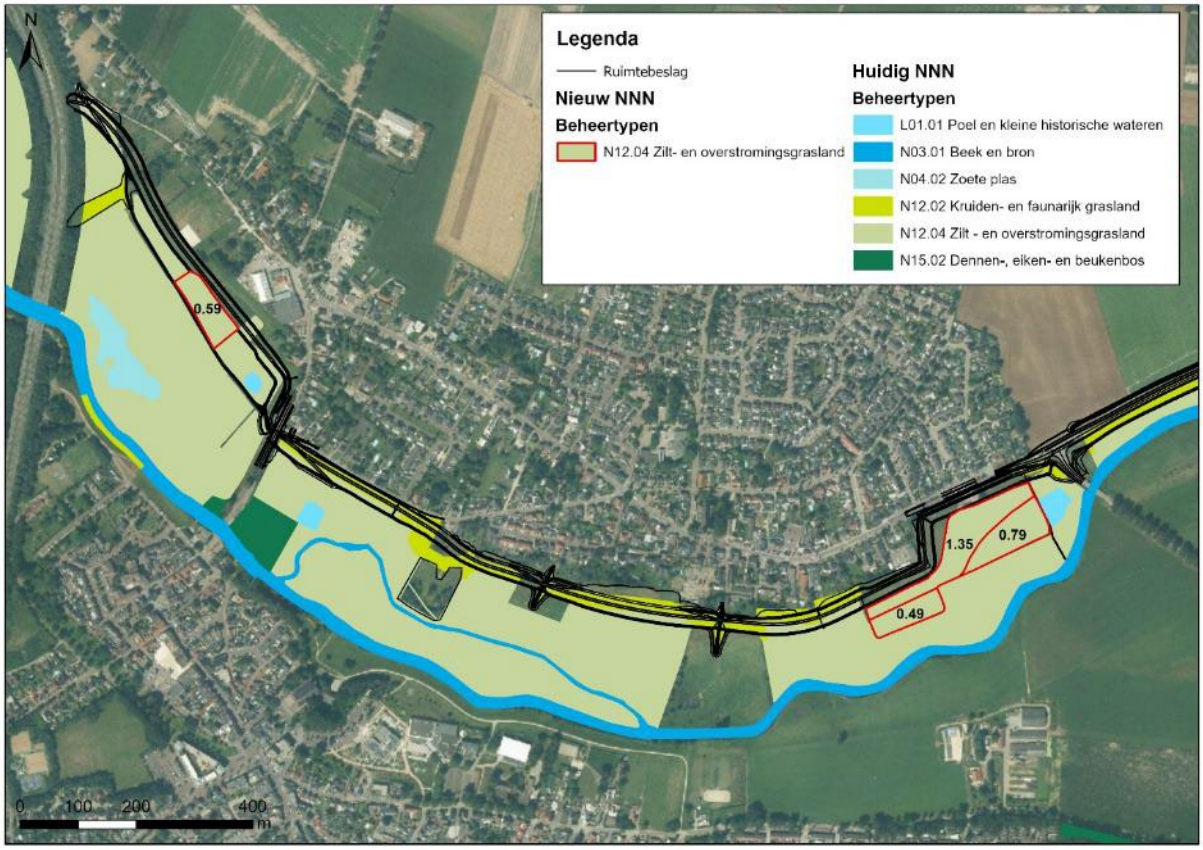

Figuur 4-1 Invulling van de compensatieopgave voor NNL (rood omlijnd) bij deelgebied Landgoed Bloemendal.

4.1.2 Niersdal

De invulling van de compensatieopgave (inclusief de wettelijk verplichte compensatiefactor) in het Niersdal bij Ottersum is weergegeven in Figuur 4-2. De invulling van de nieuwe natuur in dit gebied, voortkomend uit de wettelijk verplichte compensatiefactor, sluit naadloos aan op de bestaande natuurwaarden in het Niersdal en vult enkele gaten op waarmee een aaneengesloten verbinding in het Niersdal dichterbij komt (zie paragraaf 3.4).

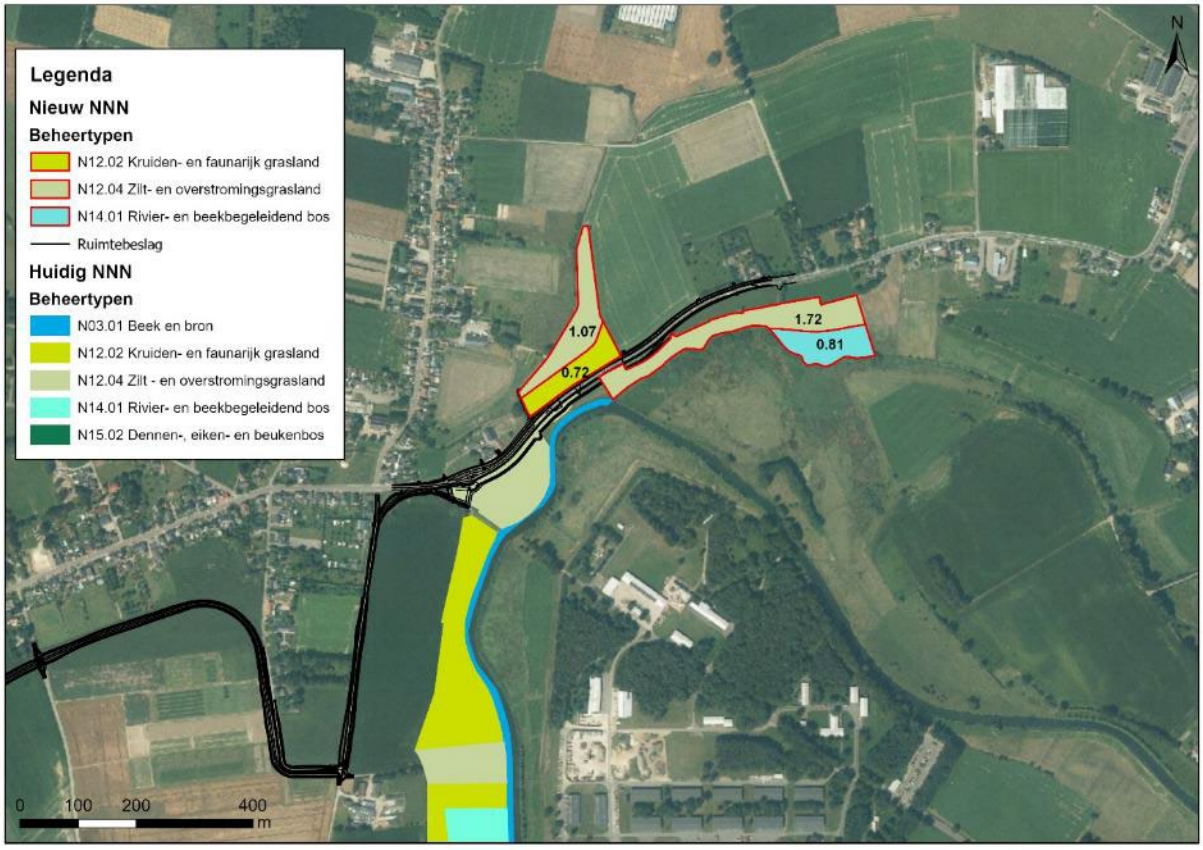
Op de locaties waar de dijken worden teruggelegd en nieuwe dijken nodig zijn wordt het talud afgewerkt met een zavelige en niet te voedselrijke bodem. Hierdoor kan zich hier ook een weer een kruidenrijke en bloemrijke dijkvegetatie ontwikkelen. Dit type hoort tot N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland en dit betreft het 1-op-1 terugbrengen van dit type op de dijk en valt buiten de NNL contour. Het terrein van v.v. Achates wordt grotendeels afgegraven tot het oorspronkelijke maaiveldniveau, waardoor zich hier weer vochtige graslanden op klei of veenbodem en binnen de overstromingsinvloed van de Niers kunnen ontwikkelen. Deze graslanden behoren tot het type N12.04 Zilt- en overstromingsgrasland en sluiten aan op de grote eenheid aan graslanden van dit type in het Niersdal.

Figuur 4-2 Invulling van nieuwe natuur en omvorming van natuur binnen NNL (rood omlijnd) bij deelgebied Niersdal bij Ottersum.

4.1.3 Kruising Niersdal / Schraveltsche beek

De invulling van de compensatieopgave en extra nieuwe natuur rondom de Schraveltsche beek is weergegeven in Figuur 4-3. De invulling van de nieuwe natuur in dit gebied sluit naadloos aan op de bestaande natuurwaarden in het Niersdal en vormt een goede verbinding tussen het Niersdal, het Duitse Muhlenbruch en de stuwwal in het noorden (zie paragraaf 3.5).

Figuur 4-3 Invulling van nieuwe natuur en omvorming van natuur binnen NNL (rood omlijnd) bij deelgebied Schraveltsche beek.

Buitendijks in het Niersdal ligt in de huidige situatie een smalle strook agrarische graslanden tussen de Kleefseweg en de Duitse grens (allen in eigendom van de provincie). Van deze percelen wordt de voedselrijke toplaag afgegraven om geschikte uitgangscondities te creëren voor de ontwikkeling van een natuurlijk grasland. Deze graslanden vallen onder het type N12.04 Zilt- en overstromingsgrasland. Het laagste deel van deze percelen is een stuk natter en heeft een venige ondergrond (zie bodemkaart Figuur 3-11). Na het afgraven van de voedselrijke toplaag ontstaan hier gunstige uitgangscondities voor de ontwikkeling van een nat broekbos. Dit valt onder het type N14.01 Rivier- en beekbegeleidend bos.

Binnendijks is een agrarisch perceel gelegen naast de Schraveltsche beek. De beek wordt hier vergraven tot een brede natte laagte en het perceel wordt plaatselijk ook verlaagd (stand van zaken juni 2024). Hierdoor ontstaat hier een vochtig grasland met een geleidelijke overgang naar de beek. Dit grasland valt onder het type N12.04 Zilt- en overstromingsgrasland. Het hogere en drogere deel van dit perceel tegen de Kleefseweg aan valt onder het type N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland.

4.1.4 Conclusie invulling compensatieopgave NNL

In Tabel 4-1 is de balans opgemaakt tussen de compensatieopgave voor NNL (uit paragraaf 2.1) en de invulling hiervan zoals in bovenstaande paragrafen per deelgebied is toegelicht. Hieruit volgt dat in het projectgebied volledig kan worden voldaan aan de wettelijke compensatieopgave van 7,77 ha. Hierbij worden de te compenseren natuurbeheertypen meestal ook in dezelfde vorm teruggebracht. Uitzondering hierop vormen het type N07.01 Droge heide wat hier in het landschap niet thuishoort en gecompenseerd wordt als N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland, L01.01 Poel en kleine historische wateren wat een administratief foute aanwijzing is en gecompenseerd wordt als N12.04 Zilt- en overstromingsgrasland en het type N16.03 Droog bos met productie wat deels gecompenseerd wordt als N15.02 (de natuurlijke variant van dit bos zonder houtproductie) op het rivierduin bij Milsbeek. Voor enkele natuurbeheertypen geldt dat een iets lagere of hogere invulling wordt gegeven aan de wettelijke compensatieopgave. Hierover zijn afspraken gemaakt met de provincie Limburg.

Met deze invulling wordt dus volledig aan de wettelijke compensatieopgave voldaan.

Tabel 4-1 Balans van de geraakte natuurbeheertypen binnen het NNL (Geraakt in NNL) en de wettelijke hoeveelheid te compenseren natuurbeheertypen inclusief compensatiefactor (Wettelijke compensatieopgave) uit paragraaf 2.1. In de laatste kolom staat de invulling van deze opgave zoals blijkt uit paragraaf 4.1 (Invulling compensatieopgave). Oppervlaktes zijn weergegeven in hectares (getallen zijn afgerond op twee decimalen waardoor totalen iets af kunnen wijken).

Natuurbeheertype	Geraakt in NNL	Wettelijke compensatie opgave	Invulling compensatieopgave
L01.01 Poel en kleine historische wateren	0.01	0.01	- (gecompenseerd als N12.04)
L01.02 Houtwal en houtsingel	0.02	0.04	0.04 (Schraveltsche beek)
L01.05 Knip- of scheerhaag	0.01	0.02	0.02 (Niersdal)
L01.06 Struweelhaag	0.01	0.01	0.01 (Niersdal)
N07.01 Droge heide	0.11	0.14	- (gecompenseerd als N12.02)
N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland	0.27	0.36	0.72 (Schraveltsche beek)
N12.04 Zilt - en overstromingsgrasland	3.28	5.44	5.18 (Niersdal en Schraveltsche beek)
N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos	0.32	0.63	1.13 (0.31 oude locatie + 0.82 nieuwe locatie; Rivierduin)
N16.03 Droog bos met productie	0.67	1.12	0.68 (volledig op oude locatie; Rivierduin, deels gecompenseerd als N15.02)
Totaal	**4.7**	**7.77**	**7.78**

4.2 Ontwikkelopgave

Naast de verplichte compensatieopgave voor NNL (zie paragraaf 2.1) heeft het project Lob van Gennep met de provincie Limburg in de Bestuursovereenkomst een afspraak gemaakt om invulling te geven aan de Ontwikkelopgave van de provincie Limburg. De ‘Ontwikkelopgave’ zoals geduid in de brief van provincie Limburg aan het project Lob van Gennep (zie bijlage 2) staat voor: De opgave die vanuit het Rijk aan provincie Limburg is gesteld om binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN) het Natuurnetwerk Limburg (NNL) te realiseren. Het project Lob van Gennep draagt hieraan bij door middel van een inspanningsverplichting om te zoeken naar geschikte locaties voor nieuwe natuur om invulling te geven aan deze Ontwikkelopgave. Hierbij was de specifieke wens van de provincie Limburg om waar mogelijk stroomdalgraslandvegetaties (onderdeel van N11.01 Droog schraalgrasland) te ontwikkelen, aangezien dit een relatief zeldzaam en kenmerkend natuurbeheertype is binnen het rivierengebied. Na uitgebreid onderzoek naar de bodemopbouw, bodemchemie en landschappelijke posities van de beschikbare gronden is echter duidelijk geworden dat de ontwikkeling van stroomdalgraslandvegetaties hier niet haalbaar zijn.

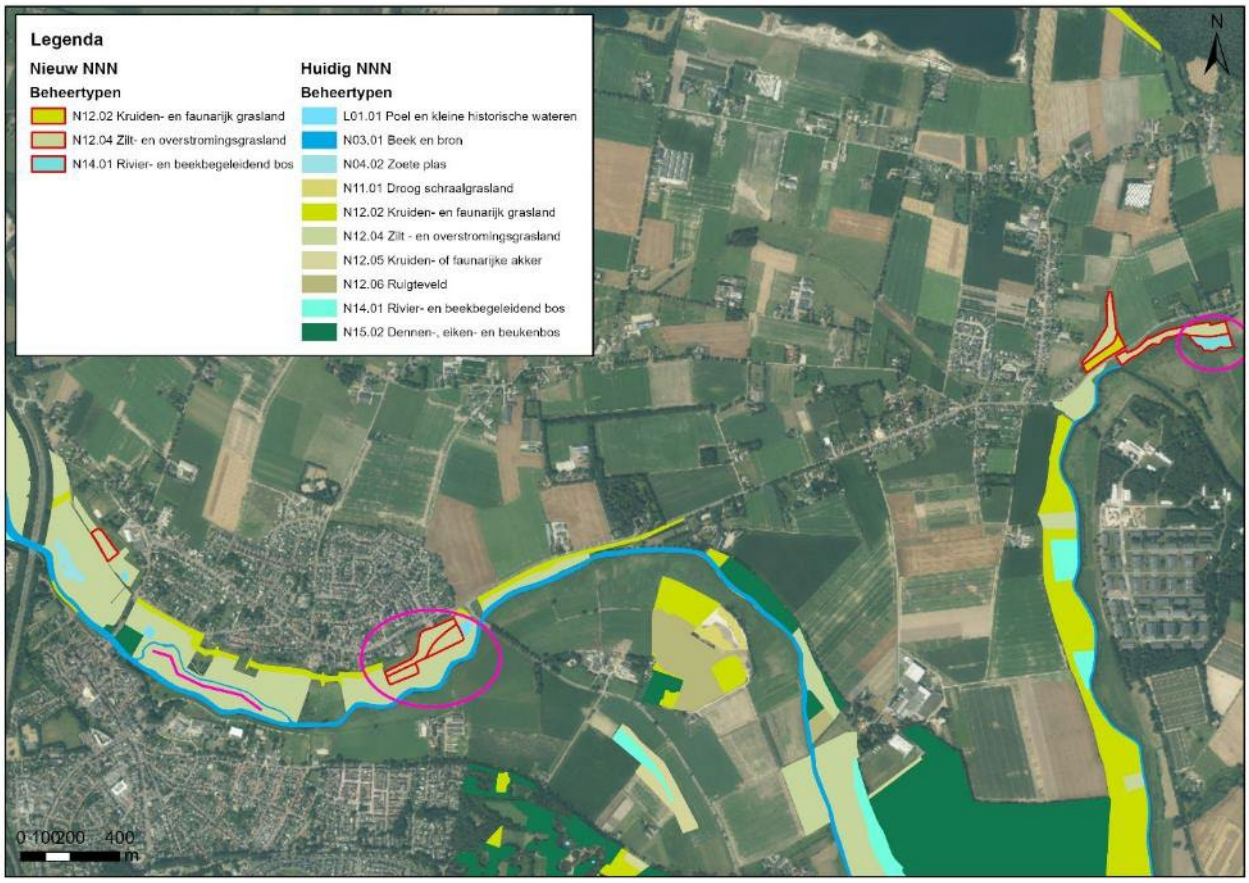
In het Niersdal bij Ottersum zijn enkele ‘gaten’ in het NNL opgevuld waardoor een nagenoeg aaneengesloten beekdal in natuurbeheer kan ontstaan. Deze gronden worden ontwikkeld tot het type N12.04 Zilt- en overstromingsgrasland, aansluitend op de andere natuurpercelen in het Niersdal. Van dit type wordt in totaal 6.02 ha nieuw ontwikkeld in het Niersdal en bij de Schraveltsche beek (zie Figuur 4-2 en Figuur 4-3). Van deze 6.02 ha is 5.18 ha onderdeel van de wettelijke compensatieopgave (zie Tabel 4-1). Dit betekent dat 0.84 ha van het ontwikkelde N12.04 Zilt- en overstromingsgrasland onderdeel uitmaakt van de invulling van de provinciale Ontwikkelopgave. Dit areaal ligt bij het terrein van Achates in het Niersdal. Daarnaast wordt 0.81 ha N14.01 Rivier- en beekbegeleidend bos ontwikkeld bij de kruising Niersdal en Schraveltsche beek. In totaal komt dit voor de natuurbeheertypen N12.04 en N14.01 samen neer op 1.65 ha invulling van het NNL als onderdeel van de provinciale Ontwikkelopgave.

Aanvullend op deze invulling van het NNL worden in het Niersdal op de zuidelijke oever van de nevengeul beplanting aangebracht die voor de benodigde beschaduwing van dit water zorgt. Hiermee wordt de kwaliteit van dit natuurtype (N03.01 Beek en bron) aanzienlijk verbeterd doordat de watertemperatuur lager blijft en de invasieve exoot Grote waternavel hier door de beschaduwing minder explosief kan groeien.

In Tabel 4-2 en Figuur 4-4 is de invulling van de drie onderdelen voor de Ontwikkelopgave weergegeven.

Tabel 4-2 Overzicht van natuurbeheertypen waarvan de kwaliteit verbeterd wordt of waarvan het areaal uitgebreid wordt in het kader van de Ontwikkelopgave van de provincie Limburg.

Natuurbeheertype	Verbetering/uitbreiding	Areaal
N03.01 Beek en bron	Verbetering kwaliteit	
N12.04 Zilt- en overstromingsgrasland	Uitbreiding areaal	0.84 ha (Achates terrein Niersdal)
N14.01 Rivier- en beekbegeleidend bos	Uitbreiding areaal	0.81 ha (Niersdal en Schraveltsche beek)

Figuur 4-4 Ligging van drie onderdelen van de Ontwikkelopgave (paars) in het Niersdal bij Ottersum en bij de Duitse grens.

4.3 Invulling Omgevingswet Houtopstanden en bomen en hagen onder gemeentelijke verordeningen

In paragraaf 2.4 is samengevat wat de totale groencompensatieopgave is vanuit de Omgevingswet Houtopstanden en de gemeentelijke verordeningen. Dit betreft

- 706 stuks losse bomen,
- 1935 m[1] heggen,
- 1,14 ha bos.

Deze opgave wordt volledig gecompenseerd en hier wordt dus voor 100% invulling aan gegeven. De stand van zaken 3 juni 2025 hoe te compenseren is als volgt:

Bomen:	706 - 644	= 62 bomen te kort
Maasheggen:	1935 - 2309	= 374 m1 overcompensatie
Houtopstanden:	11400 - 12854	= 1454 m2 overcompensatie

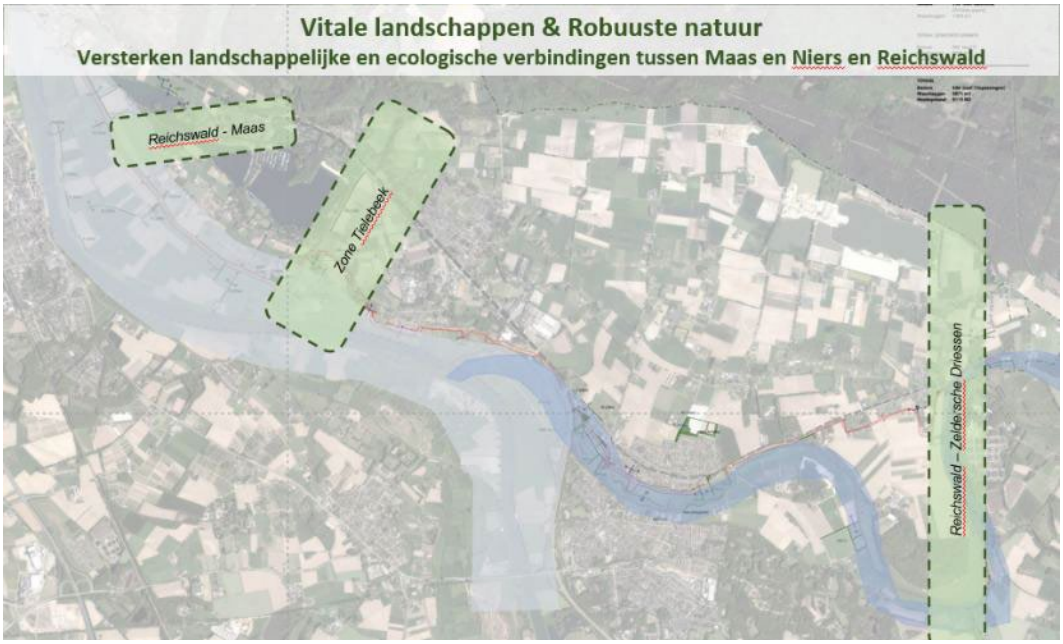
In bovenstaand voorstel is gerekend met het gegeven om 5 m1 haag voor 1 boom aan te planten. Met 62 bomen te kort houdt dit in dat er 310 meter haag extra haag aangeplant wordt. Dat past in de 374 m1 overcompensatie voor maasheggen die nu aanwezig is.

Hieronder volgt, aan de hand van de in de visie benoemde thema's, een korte toelichting waar de groencompensatie wordt ingezet.
In landschapsplan deel D is de volledige groencompensatie per specifieke locatie uitgewerkt.

Vitale landschappen & robuuste natuur
Bij de drie natuur en landschapsverbindingen in het gebied waar natuurcompensatie plaatsvindt zal deze ook worden behouden en versterkt met de groencompensatie.:

- Reichswald via ‘Rivierduintjes’, noordzijde Middelaar naar Maas. Met behulp van het toevoegen van de hier kenmerkende maasheggen langs watergangen en aansluitend op de bestaande maasheggenstructuren.
- Zone Tielebeek/rivierduin tussen Gebrande Kamp en Stuwwal (inclusief landgoed Bloemendal). Met behulp van het toevoegen van de hier kenmerkende maasheggen langs de oevers van de Tielebeek, verlengen van bestaande maasheggen en beplanten wegen.
- Reichswald via Vensestraat, Schraveltsche beek, dam, Zeldersche Driessen naar Maasduinen. Met behulp van het toevoegen van de hier kenmerkende maasheggen en houtsingels langs wegen en beekbegeleidend bos, overstromingsgrasland langs beken.

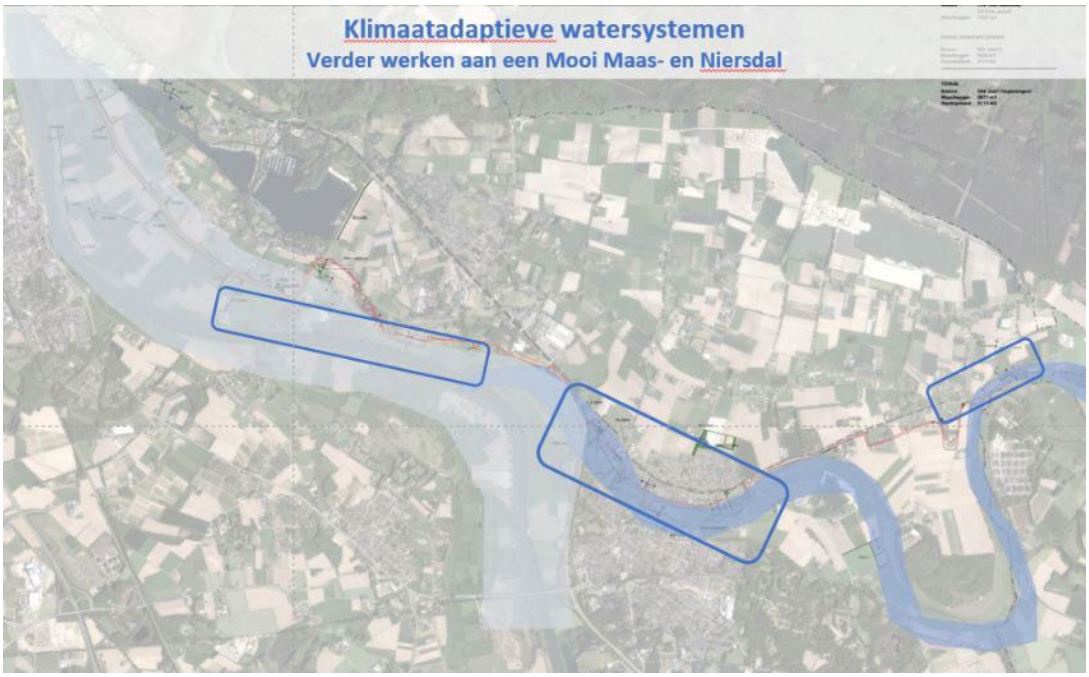
De Maas (en Niers) kennen de voor de Maasvallei kenmerkende deels met houtwallen begroeide terrasranden en rivierduinen evenwijdig aan te rivier en een blokvormig patroon van maasheggen op de (voormalig) buitendijks gelegen uiterwaarden/maasweerden. Deze kenmerkende beplantingtingsstructuren, deels geënt op het onderliggende micro reliëf, zullen we aanvullen en versterken. Het dichte karakter van de hoger gelegen en beboste rivierduinen, deels onderdeel van de waterkering, zullen we herstellen en verder versterken met bossages.

Figuur 4-5: Vitale landschappen & Robuuste natuur

Gebiedsspecifieke waterkeringen
Buitend de rivierduin, die een overhoogte krijgt met zichtjaar 2125, vindt geen groencompensatieplaats binnen 8,5 meter van de waterkering.

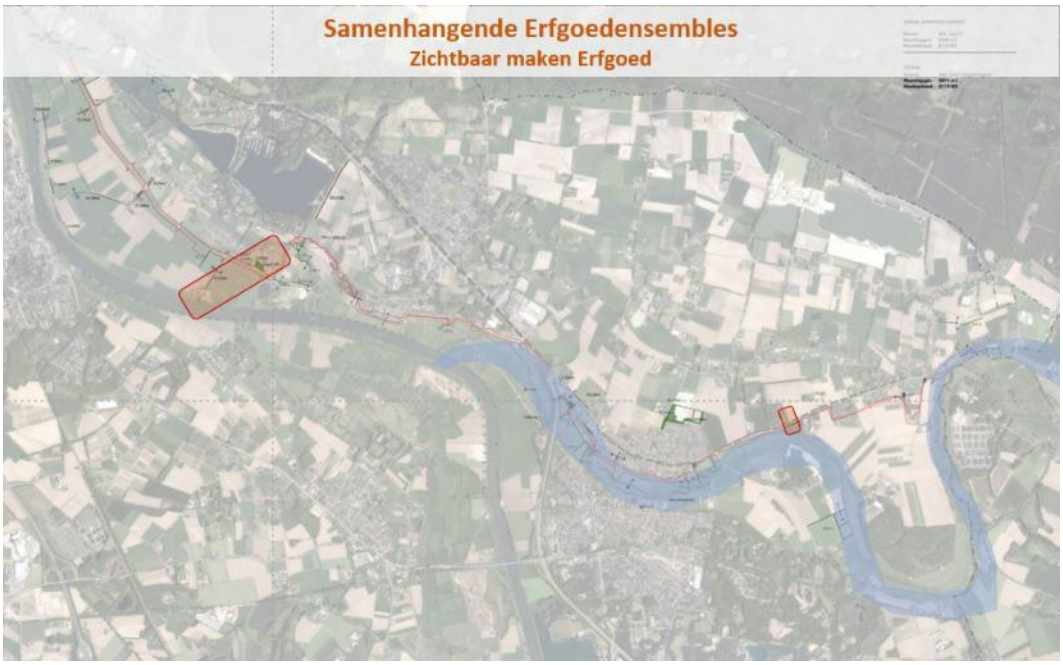
Klimaatadaptieve watersystemen
Het Niersdal met de vrij stromende Niers fungeert nu al als ecologische verbindingszone en extensieve recreatieve verbinding tussen de Zeldersche Driessen en Maas. Met gerichte maatregelen kan het ecologisch en landschappelijke karakter worden versterkt o.a. met de aanplant van beekbegeleidende beplanting. Hetzelfde geldt voor het dal van de Tielebeek. Tussen de Bossebrugweg en de monding zal extra beschaduwing in de vorm van maasheggen worden toegevoegd.

Figuur 4-6: Klimaatadpatieve watersystemen

Samenhangende erfgoedensembles

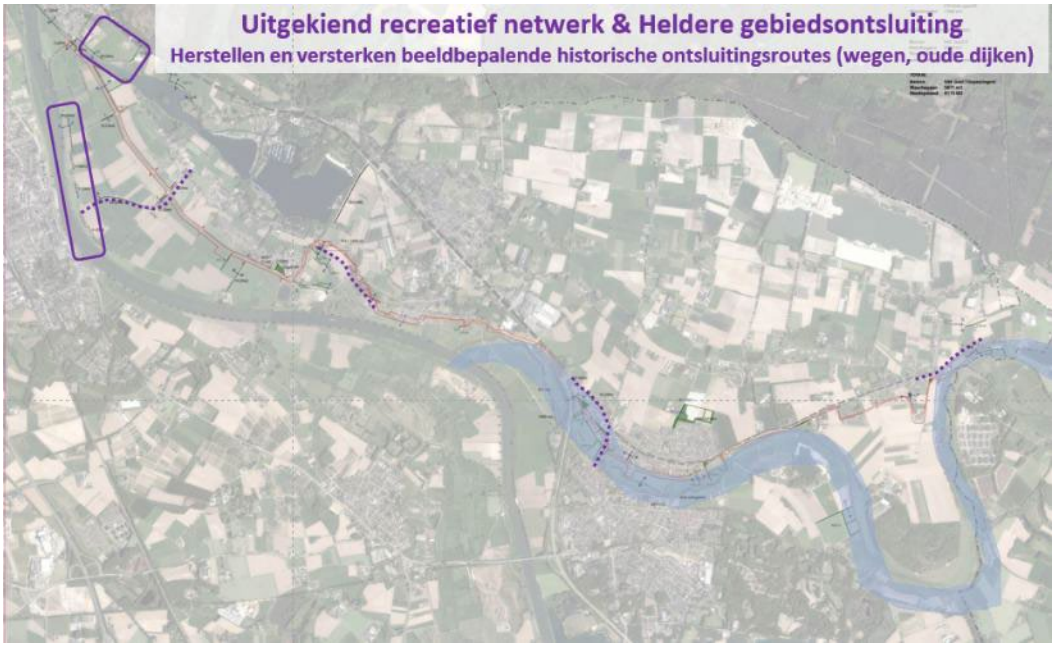
In de erfgoedstrategie uit 2022 zijn een achttal kenmerkende ensembles geïdentificeerd. Eén daarvan, de passage Circumvallatielinie bij de Huusse Wei in Middelaar, wordt met specifieke beplantingskeuzen beter beleefbaar en herkenbaar gemaakt.
Het versterken van het Maasheggenlandschap is onderdeel van de verschillende structuren in dit compensatieplan.

Figuur 4-7: Samenhangende Erfgoedensembles

Uitgekiend recreatief netwerk & Heldere gebiedsontsluiting
Het projectgebied kent een aantal kenmerkende historische ontsluitingswegen die (deels) zijn voorzien van laanbomen. Deze beeldbepalende, deels historische ontsluitingsroutes liggen zowel parallel als haaks op de Maas en Niers.

De aanwezige laanstructuren zoals de oude Napoleonsweg/Rijksweg tussen Mook en Gennep, de Cuijksesteeg en de Veerstraat tussen Cuijk en Middelaar zullen we aanvullen en daarmee beter zichtbaar en beleefbaar maken. Ook worden een aantal markante routes voorzien van laanbomen om daarmee de landschappelijke en recreatieve structuren te versterken.
Ook worden langs de struinpaden tussen het Middelaarshuis – Genneperhuis en het Niersdal gericht parallel langs de rivier maasheggen toegevoegd.

Figuur 4-8: Uitgekiend recreatief netwerk & Heldere gebiedsontsluiting

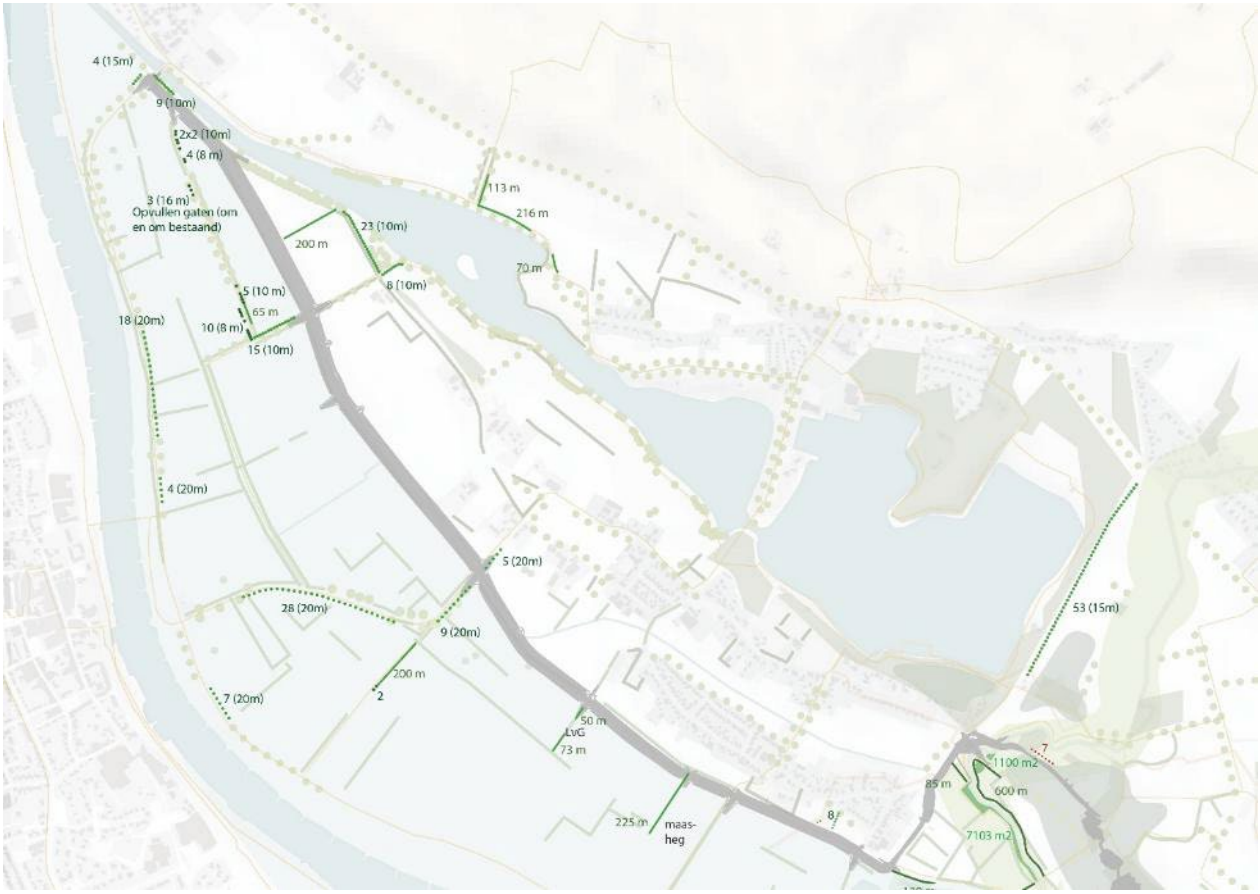
Aangenaam wonen
Groencompensatie is gericht ingezet om het creëren van groene dorpsranden te stimuleren zoals bij het te verplaatsen sportpark Achates.
Ook bij de verschillende entrees tussen de dorpen en het buitendijks gebied van Maas en Niers worden ter markering bomen geplant.

Figuur 4-9: Aangenaam Wonen

Tegemoet komen aan individuele wensen
De dijkversterking en de daarvoor noodzakelijke extra ruimtevraag gaat op een aantal locaties ten koste van erven direct gelegen aan de dijk. De te kappen bomen en structuren komen, in overleg met de eigenaren, terug op de erven. Zie ook paragraaf 3.5.

Kwantitatieve weergave Groencompensatie
De locaties waar de groencompensatie precies ingevuld wordt zijn weergegeven in Figuur 4-10, Figuur 4-11 en Figuur 4-12. De kaarten geven een kwantitatieve weergave waar en hoeveel gecompenseerd kan worden.

Figuur 4-10: Invulling van de te compenseren bomen en hagen in deelgebieden Maasdal (boven) en Rivierduinen (onder).

Figuur 4-11: Invulling van de te compenseren bomen en hagen in deelgebieden Rivierduinen (boven) en Henakker (onder).

Figuur 4-12: Invulling van de te compenseren bomen en hagen in deelgebieden Niersdal (Achates) en Hoge gronden (links).

Literatuur

Lucassen, J. & A. van Winden, 2020. Verkenning bruikbaarheid grond voor dijkversterking en ecologische potentie beekdal Aaldonksebeek en Ossenbergsebeek - inclusief verkenning ecologische potentie Niersdal.

Provincie Limburg, 1995. Beleidsnota Natuur en Landschap.

Schelling, J. 1952. Een bodemkartering van Noord-Limburg (gemeenten Ottersum, Gennep en Bergen).

van der Weijden, B. 2023. Analyse ontwikkeling nieuwe natuur Lob van Gennep - Uitbreiding van de Goudgroene zone (NNL). Royal HaskoningDHV, Nijmegen.

Bijlage 1 - Juridisch- en Beleidskader Omgevingswet

In dit hoofdstuk wordt het juridische (Omgevingswet) en het planologische kader beschreven (Natuurnetwerk Nederland). Voor een uitgebreidere toelichting wordt verwezen naar bijlage 1 van de rapportage.

Natuurnetwerk Nederland

Het ruimtelijk beleid voor het Natuurnetwerk Nederland (hierna: NNN), is gericht op het behoud, herstel en de ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied en het effectief functioneren van de ecologische verbindingszones. De bescherming van deze waarden vindt plaats conform de Provinciale Omgevingsverordeningen door toepassing van een specifiek afwegingskader: het “nee, tenzij”-regime.

Nieuwe plannen en/of projecten zijn niet toegestaan als deze een significant negatief effect hebben op de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied, tenzij daarmee een groot openbaar belang gediend is en er geen reële alternatieven voorhanden zijn. In dat geval moet de schade zoveel mogelijk beperkt worden door het treffen van mitigerende maatregelen en moet de resterende schade gecompenseerd worden. Hiervoor is goedkeuring (of een verklaring van geen bezwaar) van Gedeputeerde Staten (bevoegd gezag voor Natuurnetwerk Nederland) vereist.

De wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland zijn gekoppeld aan de natuurdoelen voor een gebied. Deze inhoudelijke doelen zijn per provincie uitgewerkt in het Natuur-beheerplan (natuurtypen) en aanvullende provinciale documenten.

Omgevingswet

In de Omgevingswet (hierna: Ow) zijn alle wetten met betrekking tot de fysieke leefomgeving opgenomen. In het Besluit activiteiten leefomgeving (hierna: Bal) hoofdstuk 11 is de bescherming van Natuur in Nederland opgenomen. Deze wet bevat onder andere regels voor de bescherming van natuurgebieden, in het wild levende dier- en plantensoorten en houtopstanden in Nederland. Het uitgangspunt van de wet is de natuur te beschermen, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van biologische diversiteit zonder de lasten te verhogen. De provincies zijn over het algemeen het bevoegde gezag voor het al dan niet verlenen van vergunningen en vergunningen in het kader van de Ow. Bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid (zoals gaswinning en uitbreiding snelwegen), is het rijk in de vorm van de minister van LNV bevoegd gezag. Voor dit project is provincie Limburg bevoegd gezag. De Omgevingswet kent naast de specifieke zorgplicht (Bal art. 11.27) drie onderdelen welke relevant zijn voor dit project[1]. Dit zijn de onderdelen Natura 2000-gebieden (Ow Bal § 11.1), Soortenbescherming (Ow Bal § 11.2) en Houtopstanden (Ow Bal § 11.3). De eerste twee onderdelen zijn separaat uitgewerkt in de natuurtoetsing en aanvullende soortgerichte onderzoeken. Deze onderdelen komen daarom verder niet in het natuurcompensatieplan aan bod. Het onderdeel Houtopstanden wordt wel in dit natuurcompensatieplan uitgewerkt.

[1] *Voor de volledige wettekst zie: https://iplo.nl/regelgeving/omgevingswet/geconsolideerde-teksten-omgevingswet/*

> ***Specifieke zorgplicht:*** *de Ow schrijft voor dat nadelige gevolgen voor planten en dieren zoveel als redelijkerwijs mogelijk is voorkomen moet worden, ongeacht of deze beschermd zijn of niet.*

Houtopstanden (Ow Bal § 11.3)

Het onderdeel Houtopstanden ziet specifiek toe op houtopstanden buiten de Bebouwde kom houtopstanden. Houtopstanden binnen de Bebouwde kom houtopstanden vallen onder de gemeentelijke verordeningen (zie paragraaf 0).

Het is verboden om een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen zonder een melding te doen bij gedeputeerde staten. Indien een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld moet er herplant plaatsvinden van de gevelde houtopstand. De provincie Limburg is hiervoor bevoegd gezag

Onder een houtopstand wordt verstaan: een zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend, die een oppervlakte grond beslaat van 10 are of meer, of bestaat uit een rijbeplanting die meer dan 20 bomen omvat, gerekend over het totaal aantal rijen. Er zijn een aantal uitzonderingen, zoals houtopstanden binnen de bebouwde kom, kweekbomen en populieren en wilgen als wegbeplanting.

Bomen en hagen onder gemeentelijke verordeningen

Mook & Middelaar

De Bomenverordening Mook en Middelaar[2] *(2020) verbiedt het* zonder vergunning vellen van boomopstanden die zijn opgenomen in het Bomenregister. In het Bomenregister zijn waardevolle bomen en houtopstanden opgenomen. Het Bomenregister is vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders. Onder vellen wordt verstaan: het rooien, met inbegrip van verplanten; kappen; het verrichten van handelingen, zowel boven- als ondergronds, die de dood van de boom ten gevolge kunnen hebben; en het kandelaberen en snoeien van meer dan 20% van wortel of kroon die de dood van de boom tot gevolg kan hebben. Het verbod geldt niet voor bomen waarbij periodiek regulier onderhoud wordt gepleegd, bomen die moeten worden verwijderd door ziekte of dode bomen.

Een vergunning wordt verleend als is aangetoond of aannemelijk is gemaakt dat:

- De conditie van de boom of houtopstand dermate slecht is dat instandhouding niet langer verantwoord is;
- Een maatschappelijk belang zwaarder weegt dan het belang van het behoud van de boom of houtopstand. De vergunningaanvraag dient hiertoe voorzien te worden van een onderbouwing en verzegeld te worden door een Boom Effecten Analyse (BEA);
- De instandhouding van de boom of houtopstand een excessieve hinder of overlast oplevert dat instandhouding redelijkerwijs niet gevergd kan worden en aannemelijk is dat onderhoudsmaatregelen niet tot een acceptabele oplossing leiden.

[2] *Bomenverordening Mook en Middelaar https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR641816/1*

Een vergunningsaanvraag voor het vellen van houtopstand kan worden geweigerd wanneer de beeldbepalende, cultuurhistorische, dendrologische en/of ecologische waarde zwaarder weegt dan het maatschappelijk belang van het kappen van de houtopstand. Daarnaast kan het bevoegd gezag voorschriften verbinden aan de vergunning. Het opleggen van een herplantplicht of het verrichten van een storting in de Voorziening Groenfonds kunnen behoren tot deze voorschriften.

Gennep

In de *Verordening beschermde houtopstanden Gennep*[3] staat dat voor de bomen die zijn aangewezen als beschermde houtopstanden een omgevingsvergunning moet worden aangevraagd. Een individuele boom kan worden aangewezen als beschermde houtopstand wanneer de boom beeldkwaliteit heeft; een herdenkingsboom is; een relatie met de cultuurhistorie heeft; een bijzondere waarde heeft; of een intentie/toekomstverwachting heeft. Houtopstanden kunnen ook aangewezen worden als beschermde houtopstand wanneer deze bepalend is voor de kwaliteit van het landschap(stype) en bijdraagt aan de leesbaarheid van het landschap; de verkeerskundige structuur ondersteunt; bijdraagt aan de stedenbouwkundige opzet; een relatie heeft met de cultuurhistorie; of bijdraagt aan de ecologische waarden en biodiversiteit.

Een vergunning wordt uitsluitend verleend als:

- Een zwaarwegend algemeen maatschappelijk belang opweegt tegen het belang dat gediend is met behoud van de houtopstand;
- Een zwaarwegend individueel belang opweegt tegen het belang dat gediend is met behoud van de houtopstand;
- Instandhouding van de houtopstand niet langer verantwoord is vanwege gevaar voor de omgeving of de volksgezondheid;
- Het vellen plaatsvindt om te voldoen aan de verplichting van artikel 42 van Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek.

Het bevoegd gezag kan voorschriften verbinden aan de vergunning. Het opleggen van een herplantplicht of het verrichten van een storting in het gemeentelijk Fonds kwaliteitsverbetering buitengebied kunnen behoren tot deze voorschriften.

[3] *Verordening beschermde houtopstanden Gennep https://www.gennep.nl/sites/default/files/2021-10/Verordening%20beschermde%20houtopstanden%20Gennep%20-%20vastgesteld%20op%20%2012%20maart%202018.pdf*

Royal HaskoningDHV

Bijlage 2 – Brief provincie Limburg

provincie limburg

Waterschap Limburg
de voorzitter van de Stuurgroep Lob
van Gennep
De heer B. van Bussel
Postbus 2207
[redacted]

Cluster	PLA	**Behandeld**	M.I. Burger
Ons kenmerk	DOC-00230736	**Telefoon**	[redacted]
Uw kenmerk		**Maastricht**	
Bijlage(n)		**Verzonden**	25 FEB. 2022

Onderwerp
Bijdrage MIRT-Verkenning Lob van Gennep

Geachte heer Van Bussel,

Op basis van ons besluit van 18 september 2018 (2018/61293) waarin we € 1.3 miljoen aan de MIRT-Verkenning Lob van Gennep in zicht hebben gesteld, hebben we in onze vergadering van 22 februari 2022 besloten het bedrag dat hiervan resteert, na verrekening van eerdere voorschotten, aan het project te doen toekomen. Hiermee vervalt tevens de jaarlijkse indexering van onze bijdrage.
Aan de overboeking van deze middelen is de voorwaarde verbonden dat het ontwerp-voorkeursbesluit daadwerkelijk tot uitvoering wordt gebracht en de hieronder beschreven doelen worden behaald.

U heeft een voorschot ontvangen van totaal € 134.133,- en derhalve betreft het resterende bedrag € 1.165.867,-. In uw factuur van 11 februari 2022 met nummer 20220015 verzoekt u om overboeking van dit bedrag naar het Waterschap Limburg.

De provincie heeft bij de Startbeslissing de middelen verbonden aan het versterken van de ruimtelijke kwaliteit en het behalen van natuurdoelen. Inmiddels heeft het project meer concreet uitgewerkt hoe het doelbereik geformuleerd kan worden. Het betreft:

- *Natuurontwikkeling:*
  In het Niersdal zijn bij Ottersum op beperkte schaal potenties voor droog stroomdalgrasland buiten de huidige begrenzing van het NNL en buiten begrenzing van Natura 2000. Dit droog stroomdalgrasland is een Natura 2000-habitattype dat in de stroomopwaarts gelegen Zelderse Driessen wel als doel is aangewezen.

Limburglaan 10
6229 GA Maastricht

Postbus 5700
6202 MA Maastricht

+ 31 43 389 99 99
www.limburg.nl

provincie limburg

In het Niersdal zijn ook kansen voor natuurontwikkeling op locaties van de terug te leggen dijk bij de voormalige betonfabriek, bij Henakker bij Ottersum en op locatie bij de rivierduin bij Milsbeek. Aan onze bijdrage verbinden wij de inspanningsverplichting om binnen het projectgebied Lob van Gennep minimaal 10 hectare Nieuwe natuur ten behoeve van de Ontwikkelopgave te realiseren. Een en ander in overleg met de provincie en op basis van ecologisch/hydrologische onderbouwingen. Na goedkeuring zullen de hectaren worden begrensd binnen het Nationaal Natuurnetwerk (NNN). Dit punt omvat de in de Startbeslissing afgesproken €0,5 mln. aan natuurontwikkeling Niersdal;

- *Landschapsontwikkeling en versterking erfgoed:*
  Versterken Maasheggenlandschap in het Maasdal (o.a. nabij Middelaar), landschapsontwikkeling bij de rivierduin Milsbeek, cultuur-historisch erfgoed bij het Genneperhuis en waterstaatkundig erfgoed nabij De Dam (Ven-Zelderheide);
- *Versterking recreatie en toerisme* (met het oog op genieten van natuur en landschap):
  herinrichting struinpad in het Niersdal en struinpad door uiterwaarden Milsbeek tussen Middelaarshuis en Genneperhuis, diverse entrees bij Ottersum, Ven-Zelderheide, Milsbeek en Middelaar om de verbinding tussen de dorpen en de Maas en de Niers te herstellen;

Wij hechten aan een optimale uitvoering van de hierboven benoemde doelstellingen en zullen in de daartoe ingestelde overleggen, zowel ambtelijk als bestuurlijk steun verlenen en hierop sturen waar nodig.

Rest ons u met de verdere planvorming en uitvoering veel succes te wensen.

Gedeputeerde Staten van Limburg

voorzitter

secretaris

DOC-00230736

2